

ДОЛООН
ХОНОГТО
НЭГЭ УДАА
ГАРАНА

Буряадай Залуушуул

БУРЯАДАЙ КОМСОМОЛЫН ОРГАНИЗАЦИЙН ОРГАН

ГАЗЕТ
1991 ОНОЙ
ОКТЯБРИЙН 1-НЭЭ
БУРЯАД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ
ОРШУУЛАГДАЖА ГАРНА

Воскресени,
апрелийн 1,
1990 он
№ 14 (7089)

Сэн 10 мүнги.

«САГААН НАРЫН ДАНГИНА»

БАЯХАН нимэ конкурс ЗММК-тай соёл-спортна комплекс соо түрүүшмхэз болоо. Улаан-Удмын МЖК «Прогресс» гэхэн эрдэмэй-үйлэдбэрини нэгдэл, комплексын эзэд, «Импульс» гэхэн залуушуулай түб тэрэнэй спонсорууд болоо. Усть-Ордын национальна, Агын национальна округуудһаа республикын районуудта иһаһан 38 дангинанар, МНР-эй түлөөлэгшэ, городскойнай сэтэр басагад һайндэртэ хабаадалсаа.

Түрүүшмн үдэртэ конкурсдо хабаадалсаһан дангинанар удаадахи турта орохын тула бүхы хаба шадалаа харуулха гэжэ оролдоо. Сэтэр һайхан басагадай наһан хизаарлагдаагүй. Жэшээлхэдэ, Усть-Ордаһаа ерһэн 24 номертой Елизавета Бараева 52 наһатай байгаа. Хоёр ээ басагадай хүгшэн эжы болоһон тэрэ 16 эрхим дангинанарай тоодо оролсожо, конкурсын хоёрдох турта хабаадалсаха болоо һэн. Бултанда аб адлихан нимэ хүшэр зорилго-нууд табигдаба: хатарха, дуулаха шадбарн, буряад ёһо заншалууды мэдэхэ, түрэл хэлэн дээрэ жэншэдгүй һайнаар дуугарха.

Конкурсын хоёрдох үдэр эгээл һонирхолтой байба. Ямаршье хүгшэм дор хатар гүйсэдхэжэ, үян нугархай, бэлиг шадбаритай байһанаа харуулха дуу гүйсэдхэхэ ороо зорилго табигдаһан байһа.

Уг гарбалаа хэды үе хүртэр мэдэхэ байһанаа дурдан һанаха гэжэ баһал нилээд хүшэрхэн даабарн. Энээндэ ямар сэгнэлтэ табигданаб, тэрэһнээ олон юмэн дулдыдаха байба. Конкурсно хабаадагшад эрдэм мэдэсээ гүйсэдөөр уудалан харуулха гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдоо.

Национальна хэды язын эдэе хоолнууды нэрлэжэ шадатай! Үсөөхэн лэ нэрэнүүды мэдэхэ ёһотойг. Түгэсхэлэй конкурсдо хабаадаһан 11 дангинанар бэе бэе дабтангүйгөөр һуөөр болон мяхаар хэгдэһэн эдэе хоолы нэрлэхэ ёһотой байба. Эдэе хоол олоор нэрлэбэл, бүрил һайн сэгнэлтэдэ хүртэхэ ёһотой.

Басагадһаа элдэб темэнүүдтэ асуудалнууды һураа. Эндэ одоол һүбэлгэн, һонор ухаатай байха шухала.

Конкурсно хабаадагшад ана-мана тэмсэжэ, нилээд бэлигтэй бэрхэ байһанаа харуулһа. Тимгэжэ байтараа харагшад болон жүри хоерой хоорондо арасалдаан гарашаба. Зал соо һуугшад жүрийн зарим сэгнэлтэнүүды зүбшөөбүгүй. Заримдаа тэдэ жүрийн гэшүүдһээ тодорхой харюу үгэхэ эрилтэ табигдаб байба. Ямар шалтагаан дээрһээ нимэ сэгнэлтэ табиха болообта! Сэхьсөн хэлэхэдэ, харагшадай эдэбхи үүсхэлгэйгээр довтолходонь, жүрийн гэшүүд мэгдээд абһан байха.

Жюри нилээд хүшэр байдалда орожо, удаан хоорондоо хоёрэлдэһэнэй, зүбшэһэнэй һүүлээр нимэ дүн гаргаба. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-гэй студентка Лариса Будажапова «Сагаан нарын дангина» гэхэн нэрэ зэргэ олгобо.

Агын национальна округһоо ерһэн Аюша Цырендоржингада хоёрдох, Цыбигмит Дамдинжаповада гурбадахи һуури олгогдобо.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лариса Будажапова. Авторай фото.

Сэтгэл хураах!

Манай гүрэнэй эдир залуу наһандаа байхадань, беллетристүүд Илф, болон Петров хоёр нима ажлалта хэсн байгаа: нэгтэл өөрнгөө зүб байһыг харуулха гэхэн тэнэг найдалтайгаар сүүдэ (эрхэтэнэй) ороһон хүн бүлэтээ, обществотой хэтээ халсадаг гэшээ. Нима хүн республикын дүүрэн эрхэтэй хүнһөө хэрэг үйлдбэри-лэгшэ болошодог юм. Шекспирэй, Достоевскийн зохиолуудыг уншаад уйлахыг орондо тэрэ элдэб саврануудай альбом суглуулжа, шуудалжа эхлэдэг. «Танай анхралда дурдханаб...» гэхэ мэтээр бэш-жэ захалдаг.

Дээрэ хэлэгдэнһээ уламжалан, нима тобшолол хэнэб: ВСТИ-гэй политекономикн кафедрн багша Валентина Гуржапова Шойдоко-ва дүрбэн жэлэй урда тээ удаадахи болзорто доцентээр хүнгэхэгүй гэжэ институтай эрдэмтэдэй совет шиндхбэри гаргаһан байгаа. Нүү-лээрн РСФСР-эй Миннауэи шиндхбэрини өһөөр тэрэ энэ тушаалда дахиад оруулагдаба. Тэрэ гэхэн саһаа хойшо Валентина Гуржапова совет үнэн зүбнэ бэдэрэгшын замыг гаталха баатай болобо.

УЯНГАТА ХАДУУРАЛГА

Бидэ үнэн зүб юмһыг бэ-дэрдэг хүнүүдтэ дурегүй байдагбди (илангаа, тэдэ-нэй өөрнгөө начальник ту-шаа «үнэн зүбнэ бэдэрхэ-дэн»), Детективэй орондо уншахаар дурдханаб «орон-дон, гараһан» өбөө зү-бөө саврануудтэ дурегүй-

ди. Гүрэнэй бэшэ, харин өөрнгөө хубиин эрилтэнүү-днэ хамгаалдаг хүнүүдтэ бүришье дурегүйбди. Ажа-байдалай элдэб ороо хүшэр замууд мөөнэднэ үнэн зү-бнэ бэдэрхэгшэдэй болдог алхитай годирхой харгыда оруулжархидэг байха юм. Хүнигэ гэмнэхын тула эхэ юмэн хэрэгтэй бэшэ бай-даг. Хэрбээ начальнигтай танай тараа бодолнуудай тулалдаагүй байгаа һөөн, ажалһаатнай гаргажархна. Тингээд та дээдын инстан-цида гомдол бариха, танигэ һөөргэн ажалдатнай оруул-ба гэшээ. Гэхэ зуура, мун-нөө танай бүхн ажал хбуул-

га, онсо анхрал доро аб-танхай байха. Тингээд бай-тараа дахиад танин ажал-һаатнай гаргажархна. Мун-нөө һөөргөө ажалдаа оро-лын тула нилээд эхэ сар хэрэгтэй болохо. Эндэл нима тингэнь бэшгэ бэш-жэ, хариу абажа, өбөө зү-бөө савран сугларшадаг. Тингэ абаһыг танин да-лин ажалдатнай абажа гэ-шээ. Тингээд байтараа та ухаатай сэтэн коллективэй ажал хүдэлмэридэ һаалта хэдэг гомдолшон гэхэн нэ-рэтэй болошотот (илангаа танай оппонент энэ коллек-тивэй хүтэлбэрилэгшэ бай-ба нэн гэлэй). Хэрбээ та үсэд натаруу элүүр энхэ байбал, гомдол бариха үр-гэлжлүүлэгдэнһээ олохо юм бээ.

В. Г. Шойдокова болон институтай хүтэлбэрилэгшэ-дэй зарим хүнүүдэй (рек-тор Д. Ш. Фролов болон кафедрн даагша Э. В. Бу-деева оруулсан) хоорон-до гараһан арасалдаа эсэс-лэн, гүнзгийгөөр таража үзэхын тула мэргэжлэт хэрэгтэй болоно. Эдэ жэл-нүүдэй туршада хоер тала-да айнабтар эхэ савран сугларшоо. Энэ арасалдаа бүри хүжэрөөһн доохо-нуур абадаг элдэб зоб-жоб тухай энэ хэлэгдэгүйб. Удаан үргэлжлэн энэ ар-салдаа зүб мүрөөр шинд-хэгдэхэ өһотой гэжэ һанаг-даха байна. В. Г. Шойдо-кова доогуур хэмжээний мэр-гэжлэтэ байһаа тула энэ тушаал ээлжэ шадахагүй гэжэ нүгөө тань тооло-но, харин нүгөөднэ (гэхэ гү, али өөрөө В. Г. Шой-докова) нима байдлынэ эрид араса.

Зүгөөр гансал энэн дээ-рэ тогтообди. Тингээгүй һаа, дүрбэн жэлэй урда тээ бо-лоһон элдэб үнлэ хэрэгүү-днэ буруугаар харуулжа болохобди.

1986 оной үнннн 3-да институтай эрдэмтэдэй со-вет «нуралсалай програм-мын түсэбнэ сар үргэлжэ дүүргэдэггүй, нуралсалай хэсэллнүүдэй шанар тушаа ажаллануудтай, нуралсалай методическа болон эр-дэм шинжлэлгын хүдэлмэ-рини талаар доогуур үрэ дүнгүүднэ туйлаар байһан-һаа уламжалан, В. Г. Шой-докова политекономикн кафедрн доцентээр нун-габгүй. Комиссини хүдэл-жэ, нима тобшололнуудыг хэсгүй байһан дээрһээ РСФСР-эй Миннауэи В. Г. Шой-докова ажалдань оруулба.

Бага сагын юмэнһээ ко-миссини байгуулагдаагүй гэ-жэ өөһдөөшье мэдэнэ ха юмта. В. Шойдокова муу-гаар заана гэжэ студент-нүүдһээ гомдол ороо юм та (студентнүүдтэ үшөөтэ хэрхэбди). 1987 оной эсэс-тэ ректорэй захиралтын өһөөр комиссини байгуула-даба. Гэхэ зуура, комис-сини гэхүүдэй ондо ондоо һанамжтай байһанһаа бо-ложо (С. Б. Найданова дэм-жэнэ, Э. В. Будеева буруу-шаана, комиссини бусадгэ-шүүдэ дэмжэбэшье, буруу-шаабэшьегүй), эгээл зүб нима шиндхбэри абажа гэ-жэ һанагдаха байна: В. Г. Шойдоковагэй уншаһан лек-цинууд аһала табигдаһан зо-рилгодо хүрэнэ. Институдай проректор В. Н. Билыри-ковэй гараа табихан Буря-дай АССР-эй Прокуророй нэрэ дээрэ эльгэһэн доку-мент соо Шойдокова нигэ-жэ гэмнэһэн байба: арбан жэлэй урда тээ бэшгэдэ-һэн лекцинуудыг уншана, XXV съездын материалнууд-та түшгэлдэг байһанаа XXVII съезд гэжэ зөһөдгө-дэй, мун Косыгинай фами-лигэ Горбачевтай фамилигэ зөһөд, цитатануудыг хубил-гангүй орхижорхонхой.

Валентина Гуржаповайг химэрхүү абадал гаргадаг байһанаа өбөөр мэдэрхэ-дэн, би гайхса бэлэйб. Иимэрхүү ушарнууд боло-дог нэн. Би цитата бэшэ, харин материал тухай хөө-ржэ үгэдэг нэн. ХХV съездын материалнуудай, Косыгинай элэлһэн үгэ, XXVII съездын материал-нууд, Горбачевтай элэлдэл энэ байна харагты. Эдэ ма-териалуудыг хурянгыгаар лекцидэ хэрэглэе хүм. Тин-гээд Шойдокова бэшэ, харин Горбачевыг гэмнэхэ болоно гэшээ гүбди.

Студентнүүд гомдожо үр-гэлжлөөр, комиссини хүдэл-һөөр. 1988 оной тэн багаар эрдэмтэдэй совет боложо, В. Г. Шойдокова «ээлжэ байһан тушаалдаа тааран-гүй» гэжэ мэдэрээд, ажал-һаань гаргаба.

Советскэй районной арадай сүүд В. Г. Шойдокова ажалдань оруулха гэхэн шиндхбэри гаргаба. РСФСР-эй гражданска процессуаль-на кодекссын өһөөр (9-дхи гаршаг, 210-дахн статья) энэ шиндхбэри «дерн түргэ-нөөр гүнсэдхэгдэхэ эргэ-тэй». Гэхэ зуура, ректор энэ шиндхбэри зүбшөөбэ-гүй, В. Г. Шойдокова ажалдань оруулбагүй. Тин-гээд тэрэ Бурядай АССР-эй Верховно сүүдтэ ханда-ба. Верховно сүүд өөрн-гөө ээлжээд Советскэй районной арадай сүүдэй шиндхбэрини болуулжар-хна. Верховно сүүдэй шиндхбэри абаатар, һөөр тухай сар үнгэршээ. Тин-гээд Шойдокова ажалгүй абажал байгаа.

УЯНГАТА ХАДУУРАЛГА

Урдандаа би нигэжэ һа-нахадаа, нүгэлтэй байгаа хаб: хэрбээ хэн нэгэнэй шиндхбэри зүбшөөн дэм-жээгүй һаа, тэрнине дүүр-гээ уянгатай (тэднине «де-ры түргэн гүйсэдхэхэ хэ-рэгтэй» гэжэ бэшгэдэнхэй байна), харин нүүлээрн гомдол бариха. Зүгөөр эн-дэ дутуугаар ойлгоо хаб. РСФСР-эй Уголовно кодек-сын 138-дахн статья соо нигэжэ хэлэгдэнхэй. («Ажа-лда нэргээн оруулха тухай сүүдэй шиндхбэри дүүр-гээгүй байгаа һаа, гүрэнэй гү, али нийтин предприя-тин, эмти зургаанай ту-шаалта хүнүүд нэгэ жэл хүрэтэр болзортгоор за-лан заһаруулгын хүдэлмэри хэсээр хэлэгдэдэг гү, али ээлжэ байһан тушаалһаа гаргагдаагүй. Тээд энэ удаа энэ бэйлэ хэрхэгдэхэ гэ-жэ би юндэбшье дуулаа-гүйб. Эндэлһээ хараа үзэ-хэдэ, хуулиин урда булта-най адал тэгш эрхэтэй бай-һанинхэ элэрнэ. Козьма Прутков нигэжэ хэлэдэг нэн: «Тэбэрхын аргагүй юмһыг тэбэрхэдэ болохо гэжэ хэлэһэн хүнэй нодэ руу нелбожорхөөрэй». Ун-шаа, хүндэ нигэрхүүгээр хандаа байбал, бидэ хуу-лите гүрэн байгуулжа ша-даха гэшээ гүбди.

Хөөрөөгөө үргэлжлүүлэ-бди. Энэ арасалдаа сүүд шиндхэжэ шадабагүй. Тин-гээднэ РСФСР-эй Миннауэи ламаралсаба. Шойдокова дахиад ажалдань абажа, «турбан һара соо хүдэл-һөөр байһанайн тулөө мун-гэ түлэхэ болобо (эмэтэй хүнэй мунгэнһөө түлэгдөө бэшэ ааб дээ).

Тингээд байтар студент-нүүд гомдол бариха эхлэ-ба. В. Г. Шойдокова шал-гаха талаар байгуулагдаһан нүүлһын комиссини үндэ-һөөр бэшгэтэ гараа табихан хүнүүдтэй уулзааб. Эдэмнэй 518-дахн тоогой студентнүүд болоно. Эндэ һонин байдалтай ушарнаб. Түрүүшээр кафедрада нима бэшгэ оробо тээшэ. Лек-

циини нүүлээр нэгэ студент басагаи (тээд басаганай нэ-рыг ээлжэ үгэбэгүй) баг-ша В. Г. Шойдокова нэл-гэхэ гуйлын тулөө дүүгаа үгэһыг дурдханаб. Энэ үгэ-дэ хэншэб тамхн татажа байгаа, заримашуул энэни-дэ табалдасгагүй. Тингэ абаһыг «олонхи хүнэй дуу-гаа үгэһэн бэшгэ кафедра-да эльгээб. Энэ бэшгэ баг-шын ажалыг шалгахэ та-лаар комиссини байгуулгын тула шалгаһан боложо үгөө гэжэ мэдэхэдэ, сту-дентнүүд мэдэхэдэ. Тээд бэшгээд абаад, тэрэн ту-шаа зүбшэн хэлсээд, олон-хи бэшэ, харин 14 хүн бэшгэ доро гараа табиха. Би тэдэмрэгшынэ үүлзэб. Бидэ урдынхи багшаар нэл-гэгты гэжэ гуйһан байгаа-бди гэжэ тээд мэдүүлбэ. Тээд элдэб шалгагуудыг ба-ржа. Гэхэбшье хэниһынэ В. Г. Шойдоковагэй өөрн-гөө предмет имаратр мэд-дэгт байһан тухай хэлэ-хээ зүрхсөөгүй. Студент-нүүд лэ багшада эрхн һайн сэгнэлтэ үгээр аргатай гэ-жэ урдынхи нэгэ комиссини гэхүүд мэдүүлэе нэн (1988 оной майн 4-дэ болоһон институтай парткомой за-седани).

УЯНГАТА ХАДУУРАЛГА (нүүлһын)

Энэнһээ савшада багшын хуби заааг шиндхэхэ боло-һондоо, таанад, студент-нүүд, омогорхон байрла-ты! Ямар түргөөр сар ошо-но гэшээб! Минни студент абадамын, багшанарта гомдоһон бэшгэ доро би-дэ баһа гараа табидэг һаа-ди. Тингээд эрдэм мэдэ-сын хэмжээһэн сэгнэгдэггүй, харин бүдүүлг аяг аһаа гаргана гэжэ гомдодог һаа-ди. Демократизаци үргэн дэлнсэтгэгээр ахалан аба-на.

Нүүдүүд, хэрбээ мунөө өөрнгөө эрдэм мэдсэн багшынэ өөһдөө сэгнэ-жэ шадаха болоо һаа, лек-цидэ абажа, багшынэ шагна-һанай хэрэг би гү! Хэрбээ нигэрхүүгээр савшадаа де-баша болоо һаа, жэлэй үн-гэрһэн хойно кафедрнэ даагша, декан, өөрөө, рек-тор ээлжэ байһан тушаал-даа таарана гү гэхэ нэгж-лэһэн бэшгэ доро гараата-бижархна байналта.

Мунөө дүүргэхэ дүтэлбэб. Комиссини байгуулагдаа. В. Г. Шойдокова комиссини гэх-шүүдэй зүб сэгнэлтэ үгээд байһанда уридшалан нэгж-лэһэнэ. Юндэб гэхэдэ хоер ангиһаа комиссини гэхүүд байгуулагдаа. Вузууд хоорондын комиссини байгуулжа болохогүй гү! Тингээд бү-хн арасалдаа асуудалда тэрэ эсэс табиха һэн. В. В. Затева (нүүлһын комиссини түрүүлэгшэ) минни табихан асуудалда нима хариу үгэ-бэ: «Юу хэлэнэ гэшээбтэ! Энэ арасалдаа түүдэдэ ла-маралсаа дуратай хүнигэ олохогүйтэ.

Би нэгэ институтай по-литекономикн кафедрада нигэрхөөр хондооһа, нима хариу абаба: «Энэ зохид-гүй хэрэг юм бээ, гэхэбшье зүбшөөлөө үгэхэ багшанар олдох байха гэжэ һана-наб.

Энэ арасалдаа үйлэ хэ-рэгтэй нүүлээр эсэлхэн В. Г. Шойдокова пенсид гархаар жэлэй эсэс боло-то» амгалан гэмнүүээр хү-дэлтэ арга боломжо үгэхэ гуйлтайгаар мэдүүлэе бэ-шээ.

В. ЛЕОНОВ,
манай корр.

Р. С. В. Г. Шойдокова «багшын ажаалда таарата-гүй гэхэн баримтынэ сэгнэ-жэ хүсэлгүйб, аргатгүй. Энэ сэгнэлтэ гансал хуулиин өһөөр, үннн эхээр табиг-даһа гэжэ хуулиин байһаб.

ТОЛИЛНОН ХҮҮЛЭЭР

Хонжоо наймаашанинэ хэнээхэ хүшэр бэшэ, гэхэбшье...

Залуушуулай газетэ, минни ма-териал толилһондошини шамда бээрнэ хүргэнэб. Газетын штат-набшэ корреспондент О. Лихо-босагай «Угитэй» студент ту-хай гэхэн тэмдэглэлдэ өөрнгөө тайлбари үгэхэ хүсэлтэйб.

Социальна ороо асуудалнуудай нэгэн болохо хонжоо наймаан ту-хай минни һанамжа нимаар ойл-гогдохо гэжэ огто мэдэгдэгүйб. Ра-диогай залуушуулай программа-нуудай редактор О. Лихобосова-тай хөөрэлдэхэдөө, һанһаа гансал гэмнэһэн жэшээнуудыг дурдаха байха гэжэ хүлэһэн байгаа гэ-жэ ойлгооб.

Азар һарын туршада хүдэлжэ олоһон мунгээ сабхын тулөө үгэжэрхнэ хэн дуратай байхаб дээ. Тээд барахолоко гэшэмнэй хонжоо наймаанай газар гэжэ мэд-дэгжэ Гансал шухаг юмэ хэдэ дахин үнэтэйгөөр худалдхэ аба-даг нүүлэй үедэ улам олошор-но. Намайе зүбөөр ойлгогты, би хонжоо наймаа хэгшэдыг дэмжэ-нэ бэшэб. Барахолоко олоһон бу-

хн хүнүүд адли байдаггүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Вузуудай сту-дентнүүд, багахан үхибүүдтэй за-луу бүлэнууд материална талаар дуталдахадаа, барахолоко тараха баатай болоно бшуу. Энэнигэ ойлгохо өһотойбди. Тэднэр тү-рэлхидһөө тодо туһаламжа хүлэ-жэ байнгүйгөөр ондоо арга бэ-дэрхыг оролдодог байха юм.

Хонжоо наймаа гэхэ абадалда хайһан гэжэ эсэс табилтайб! Ушар шалтагаанинхэ үндэһөөрнэ үсэд-хажэ шадаагүй һаа, тэрэндэ эсэс табилхамнай хүшэр байха гэжэ мэд-дэхэ хэрэгтэй. Шанга хэмжээнуу-днэ дерн түргэн абажа, хонжоо наймаа хэгшэдыг хатуу шамгаар хэгшээхэ гэхэ мэтэ эрилтэнүүд бу-руушаагдаха өһотой. Миллицини хамаралсаада бүхн юмэн зү-бөөр шиндхэгдэхээ, гуримтай болошохо гэжэ найджа боло-хогүй. Энэмнэй хүн бүхэнэй ан-харха хэрэг мун.

С. ЕРЕНТУЕВ,

МВД-гэй ОБХСС-эй оперуполно-моченно.

Митингдэ бэлдэнэ

Апрелин 1-дэ 10 сэгта Спортын байшангай хажуудахи таймай дээрэ [Куй-бышевтай үйлэ, 1] «Барилгашан» ДК-гай дэргэдэхн хүнгатшадай клуб обще-ствнэ демократикн өһөөр хубилгахэ хэрэгнэ дэмжэлгын митинг үнгэрэгнэ. Удаадахи асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ:
1. Президентын захиргаи (һайн болон мүү талаанууд);
2. КПСС-эй Бурядай обкомой пленумэй нүүлээр республика доторхи нин-тэ-политическа байдал;
3. РСФСР-эй депутатска корпусой «Демократическа Россия» гэхэн блоготой платформа дэмжэлгэ;
4. А. М. Белановые национальн асуудалнуудаар РСФСР-эй Комитедэй түрүүлэгшээр томило хэрэгтэ хандаха.
Митингдэ табалдасхытнай уринабди.

НАЙДАНАБДИ

МҮНӨӨ КОМСОМОЛШУУД ХОДО ИГЭЖЭ АСУУДАГ БОЛОН-
ХОН: ПОЛИТИЧЕСКЭ ОРГАНИЗАЦИ ГЭЭШЭ ЮУН БЭ, КОМСОМОЛ ИМЭ
БОЛОХО ЗЭРГЭТЭЙ ГҮЙ ЭНЭ АСУУДАЛ ЗАЛУУ ХҮНҮҮДЭЙ НАНАА
ЗООБООДОГ БАЙНА. ВЛКСМ-ЭЙ ХЯАГТЫН РАЙКОМОЙ НЭГЭДЭХИ СЕК-
РЕТАРЬ АЛЬБЕРТ ДОРЖИЕВ ЭНЭЭН ТУШАА НАНАМЖАА ХУБААЛДА-
НА.

КОМСОМОЛ политическэ еһотойл
организаци болохо, тэрэндэ ондоо
альтернатива байхагүй. Энэмнай ма-
най союзда эгээл ороо хүшэр зо-
рилго болоо. Мүнөө политическэ
организаци байгуулха эрхэ нүхсэл-
нүүд аһала бим. Хэды ороо хүшэр
байгаашье хаан, хубилган шэнэд-
хэлгын табан жэл үнгэрһэн болон
мүнөө үе сагууд тухайгаа гүнзгий-
гөөр бодож үзэхье маанадые баада-
хана, В. И. Ленинэй наһа бараһанай
һүүлээр арад зон политикда анха-
ралаа хандуулхыа болишоо - һэн.
Тэгдшье тэрэ хэрэгтэй бэшэ байгаа.
Юундэб гэхэдэ, бүхы асуудалнуудые
«аппарат» өөрөө шиндхэдэг һэн.
Бүхы эдэ жэлнүүдтэ бидэ гүрэнэй
ажал хэрэгүүдтэ гансал үгөөрөө ха-
баадалсажэ, бодото дээрээ үнэн зүб
хараа шугамые энэгэн дуугаар дэм-
жэдэг байгабди. Тусхай наамжжа-
һаа ондоо өөрынгөө бодожо бай-
һан юмные сээз руунь хэлэхээр һэ-
дэһэн хүнүүдые хэньшье ойлгодоггүй,
дэмжэдэггүй байһан. Имагтал хубил-
ган шэнэдхэлгын үедэ наамжжанууды-
е сасуулжа үзөөд хамтынгаа хү-
сөөр анхалтайгаар бодожо үзбэл,
ямаршье ороо байдалһаа гараха ар-
га замүүд олдого гэжэ ойлгодог
болонхонбди.

Зүгөөр хубилган шэнэдхэлгэ ая-
хаттар хүшэр хүндөөр урагшаа дэв-
шана. Эндэ тэмсэл үргэднэ. Обще-
стве условноор «зүүнэй», «баруу-
най», «центристүүдэй» тала бар-
ришад гэжэ хуваарилнабди. Урда-
най зандалан зонхиллогын гуримай
һандаржа байхада, шэнэ бодомжо
түрүүшын алхамуудые хэмэ эхилнэ.
Обществые условноор элдэб анхаар
хуваарилвад байгаашье наамнай, ажа-
байдал гэжэ ороо хүшэр зандаа.
Хүн гэжэ гое гое үгнүүдые хэлэ-
жэрхөөд, бодото дээрээ тэд ондоо
лбадал гаргажархидэг байха юм. Ма-
най организаци ажабайдалда бодото
һууринга тодорхойлохонь, арад зо-
ной бэшэ, харин өөрынгөө аша ту-
һада хара амич тухайгаа оролдодог
хүнүүдые элишлэхэднэ, гэхүүдтэ
туһалта зэрэгтэй. Мүнөө үедэ энэ-
най аяхаттар шухала болонхой.
Үдэр бүхэндэ ажабайдал шэнэ шэнэ
асуудалнуудые табина. Урдандаа ойл-
госотой гэжэ һанагдадаг юумэн ту-
хайгаа мүнөө шэнэ ёһоор тэд он-
доогоор хаража үзэнбди. Иймэ эр-
хэ байдалда алдуу гаргахань хүшэр
бэшэ. Боложо байһан үйлэ хэрэгүү-
дые гүнзгийгөөр ойлгохо ёһадын ту-
ла залуу хүнүүд политическэ хэл-
мэжэндэ харилсаа зэрэгтэй. Комсо-
молой организаци имэ арга болом-
жо олгохо ёһотой. Ондоо үгөөр хэ-
лэхэдэ, залуу хүнүүд, ВЛКСМ-эй гэх-
шүүд өөрынгөө комсомолой органи-
зации туһаламжаар нийтлэ үзэгдэл-
нүүдтэ өөрынгөө хандаса элрэхэй-
лэн харуулха, политическэ сэглэлтэ
үгэхэ арга боломжотой.

Политическэ организаци шэнги бо-
лоһон комсомолой ажал ябуулгын
нүгөө шухала талын гэхэдэ, залуу-
шуулай эрилтнүүдые хамгаалга бо-
лоно. Гүрэн залуушуулай политикэ
нэбтэрүүлэ гэжэ хүлээгээд һуубел,
энэһинээ үрэ гарахагүй. Мүнөө бүхы
хэмжээндэ политика бэлүүлэхэ хэрэг-
тэй. Манай эриктнүүдые, эрхтнүү-
дые бодотоор хамгаалха шадахагүй
гэжэ организацида эгнээ болон-
һон хэды олон хүн комсомолһоо
гаража ошооб даа. Игэжэ һанхыа-

даа, тэдэ зүбшье байнгүй язаб! Ком-
сомол залуушуулай асуудалнуудые
шиндхэхэ онол аргагүй өөрынгөөл
шүүһэн соо болбосордог байгаа.
Энэһинээ уламжалан, мүнөөл ком-
сомол доройтоод байна. Тимэһээ
«Бүхы засаг Советүүдтэ» гэхэн ур-
лозунг түрүү зэргэдэ зүбшэн хэл-
сэгдэхээр табигдана. Имагтал Сове-
дүүдэй туһаламжаар бидэ өөһэднэ-
гөө бүхы асуудалнуудые шиндхэхэ
зэргэтэйбди. Залуушуулые дэбжүүл-
гын шатада комсомолой организаци-
нууд хэрэг байдалые һайнаар ойл-
гоогүй гэхшэ. Энэһинээ эсэстэ манай
Хяагтын районһоо Бурядай АССР-
эй арадай депутатад 17 кандидат-
һаа, оройдоол нэгэ комсомолдэ дэб-
жүүлэгдээ. Тэрэмнай Хяагтын АТП-
гэй жолоошон интернационалист сэр-
эгшэ Сергей Федотов болоно, Рай-
онно болон городской Советүүдтэ
дэбжүүлэгдэһэн кандидатуудай дун-
да залуушуул үсөөн.

Комсомолой районно һуулын кон-
ференци дээрэ һунгалтада комсо-
молой районно организацин плат-
формын проект байһан юм. Тэрэнэй
нэгэ пункт соо игэжэ хэлэгдэнхэй:
«Комсомолһоо һунгалдаһан депута-
дууд ВЛКСМ-эй районно комитетэй
ажал ябуулгада нилээд горитойхон
туһаламжа дэмжэлгэ хүргэхэд һэнэ.
Залуушууллаа, комсомолһоо депу-
тадууд гансал заседанинуудта, Со-
ведэй сессинуудтэ, элдэб комисси-
нуудай хүдэлмэридэ хабвадалсаха
бэшэ, харин комсомолой районно
организацин ажабайдалда гол ан-
харалаа хандуулха бшуу.

Политикада анхаралаа хандуулха
гэхшэ өөрын хандасые элрэхэйлэн
мэдүүлхэ, ямар нэгэ политическэ сэг-
нэлтэ үгэхэ, Советүүдтэ асуудалнуу-
дые табиха гэхэн удхатай бэшэ, ха-
рин энэмнай практическэ ёһотойл
ажал болохо гэжэ һанхыа байнеб.
Ажабайдалай ямаршье талынь аба-
жа хараад үзэгтэ: эдэмнай гүрэнэй
шиндхэгдэхгүй асуудалнууд болоно,
гүрэнэй байһан хойноо политическэ
асуудалнууд болоно бшуу. Тимэһээ
«политикэ» гэхэн ойлгосомнай нил-
ээд үргэн удхатай ха юм. Конфе-
ренци дээрэ районно организацин
ажал ябуулгын хараа шэлгэлнүүд
абтаа. Тэдэһинэй дунда МЖК-гай хү-
дэлөөн, нийтлэн гурим сахилга,
«Энэрхы сэдхэл» гэхэн хүдэлөөн,
наһаа гүйсөөгүй хүүгэдтэ анхаралаа
хандуулга, залуушуулай ухаан бодо-
лой хүлээлтэ, соел культура тухай
анхарал гэхэ мэтэ оронхой. Эдэ асуу-
далнуудые шиндхэлгэдэ хабаадалса-
га политическэ ажал ябуулга бэшэ гэх-
жэ хэн хэлэхэб. Гансал мүнөө байдал-
най тэд ондоо болонхой. Комсомол
залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ гансвараа
шахуу эзмэтэй гэжэ хэлэхэ лбадал
эсэслэн үсэдхэгдэхэ зэрэгтэй. Олон-
хи ушарта албанайнгаа уялгын та-
лаар хүнүүдые хүмүүжүүлэхэ уялга-
тай гүрэнэй харюусалгата хүнүүдэй
өөрынгөө ажалые хангадхан эмхид-
хэһын орондо комсомолдо эзмэтэй-
шүүлэе бэдэрдэг лбадалинууд али
олон дайралдадаг. «Комсомол эр-
тэтэй», «комсомол уялгатай» гэхэ
мэтэ үгнүүдые дуулахадаа, жинрэй
комсомолшууд, эдэхитэдшье дураа
тутадаг байха юм. Комсомолдо
өөрынгөө зорилгонуудые, хүдэлмэ-
рини онол аргануудые бээ даагаад
тодорхойлоо хаһа сэг оршон ерээ

гэжэ һанхыа байнеб. Организацинууд
манай ажабайдалай хүндүүлэхэ асуу-
далнуудта анхарагүй байха арганы-
гүй гэжэ һанхыа.

Тобшохоноор хэлэхэдэ, миний ойл-
гоһоной ёһоор манай организацин
политическэ түхэл шэнжэ нимэрхүү
байха зэрэгтэй. Реалистнууд зандаа
үлээл, Юундэб гэхэдэ, политическэ
түхэл шэнжэ комсомол доторхи, об-
ществын комсомолой байдалые ху-
билгаха гэжэ эгнээ хүн комсомол-
шуудай дунда үсөөн байха. Мүнөө
дээрэ комсомолой доройтоһон үлэг-
дэлнүүдые тогтоожо шадаагүй, ор-
ганизаацинуудай гэхүүдэй үсөөржэ,
шэнэ хүнүүдэй абтаагүй байһан сэг-
та энэмнай уялгата бэшэ хүлээлтэ
гэжэ хэлэхэ хүсэлгүйб. Мүнөө дээрэ
һунгалдамал арганууд аппара-
дуудые хүтэлбэрлэдэг болоодүй
бшуу. ВЛКСМ-эй райкомой гэхүүдэй
эдэһи үүсхэл дээшлүүлхын тула
райкомой пленум дээрэ районно ор-
ганизаацин ажал ябуулга шэлүүлэн
ябуулха талаар үүсхэлшэдэй бүлэг-
үүд байгуулагдаа. Гэхэ зуура, груп-
панууд хүдэлжэ эхилээдүй, нобшор-
һоор зандаа. Тимэһээ райкомой бю-
ро эдэ асуудалнуудые шиндхэхэ та-
лаар эрид шууд, үсэд нэтрүү байха
зэрэгтэй.

Комсомолдо хубилган шэнэдхэлгэ
бэлүүлгэдэ эхин организацинууд нил-
ээд эх юмэ хэлэ байха гэжэ най-
данабди. ВЛКСМ-эй съезд дээрэ эхин
организацинуудай нэрэ хүндэ тухай
асуудал һайнаар шиндхэгдэхэ байха
гэжэ би найданаб. Олон асуудалнуу-
дые шиндхэхэ эхрэгые организаци-
нуудта өөһэдтэй даалган үгэхэ хэр-
эгтэй. Һунгалдамал арганууд бүхы
асуудалнуудые шиндхэхын аргагүй,
тэдэ стратеги тодорхойлоо зэрэгтэй,
харин тодорхой зорилгонуудые ком-
сомолшууд эхин организацинуудтаа
бэлүүлэхэ зэрэгтэй. Ямаршье орга-
низацида эдэхин үүсхэлтэй юмэн
тушаа гүнзгийгөөр бодожо үзэдэг
хүнүүд байнгүй язаб.

Хүдэри-Сомон тосхоной комсо-
молшууд нэлэл эхин организаци бо-
лохо нэгэдээ. Харин энэһинээ урда
тэһы сохоздо, райподо, һургуули-
да ондо ондоо эхин организацинууд
байһан юм. Мүнөө дээрэ онсо хү-
билалта болоогүй. Гэхшье олон ха-
раа шэлгэлнүүд соһоо эгээл най-
дамтайн шэлэгдэхэ зэрэгтэй. Хяаг-
тын ээрэлгын-трикотажна фабрикын
комсомолой организацида һууринжа-
һан газартаа, микрорайондоо эхин
организаци байгуулаха дүрлэхэб.
Слобода хүдэлдэг залуушуул болон
һурагшадые нэгэдүүлхэе гэхшэ, Фаб-
рикын цехэй начальник, ажалша кол-
лективэй советэй түрүүлгшэ, Рессин
комсомолой организацинуудай съез-
дын делегат Ю. Романовтай энээн
тухай хөөрлөөбди. Комсомолшууд
фабрикын зарим түхээрлэгые арен-
дээр абаад, өөһэднэ мүнэһинэй
талаар асуудалнуудые шиндхэхэ ар-
гатай.

Бидэ болохоо байһан ВЛКСМ-эй
съезддэ нилээд найданабди. Тэрэ
комсомолой бүхы үйлэ хэрэгүүдые
үндэһөөрн хубилгаха гэжэ үлүү
өхээр найдаашье яхамнайб. Тэдэ
ямаршье шиндхэбэринууд саарһан
дээрэ үлөөгдэнгүйгөөр, нутаг нута-
гуудта комсомолой эхин организаци-
нуудай заатагүй бэлүүлгэдэжэ
эхилэхэ зэрэгтэй. Комсомолой үлөө-
дэрэй ажабайдалай ямар байхынь
хүн бүхэнһөөмнай дулдыдаха байна.

ЗАЛУУШУУЛДА ОНСО АНХАРАЛ

«Түбэй хотонууд болохо Москва, Ленинград,
Казань гэхэ мэтын томо городуудта ажаһуудаг
хуулини наһа гүйсөөгүйшүүл түхэй материал-
нууд хэблэлдэ ходо гаргагдажа байдаг болонтой...
Эдирхүүлэй аяг аашануудта дурал гутажэ, тэ-
дэһини шоо үзэдэг, хараадаг байлабди. Тэдэ
ганса түбэй городуудай залуушуул элдэб янзын
аашануудые гаргана бэшэ. Зехыншье газарнууд-
та нимэрхүү ушарнууд болохоо һанадаг. Ма-
най Улаан-Үдэдэ нэгэ бага намдуу гэхшэ ха гэ-
жэ һанхыаар. Гэхшье ямаршье нутагуудай эдир-
шүүл адли байхаа һанадаг гэжэ мартажа бо-
лохгүйе.

Саяа Омбоевой «Хуулини наһа гүйсөөгүйшүүл-
лэй нюусе дайн» гэхэн материал залуушуулай
газетэдэ ямарь һарада гаргагдаа һэн. Энэ ма-
териал олон юумэн тухай бодожо үзэхые баада-
хана, урвална.

Залуушуулай газетэ олонхи ушарта ТАСС-ай,
түбэй хэблэлэй материалнуудые хуудануудтаа
гаргахыа һанана. Игэжэ бидэ республикында,
нимсэл хотынгоо ажабайдал тухай эхэ юмэ
мэдэнгүй үлэхэнэбди. Нүүлэй үедэ республикын
залуушуулай ажабайдал тухай үсөөн материал
толилогдодог болонхой. Энэһини газетын эхэ
дутагдал гэжэ һанхыа байнеб.

Дээрэ дурсагдаһан тэмдэе материалнууд хэ-
ды дахин толилогдоошье һаа, уһан дээрэ үрмэ
хүсөөһэндэл мин лэ халирхайгаар дайраад аба-
һан байна. Улаан-Үдэдэ хэды бүлэглэлнүүдэй,
оролдоолбол группировконуудай бин байһанинэ
юрэл тоолоод орхирхайгоо ушарнууд али олон
дайралдана. Залуушуулай газетэдэ мин лэ тоо
баримтануудые харуулха бэшэ, харин ажабай-
далай бүхы тала дайраха хэрэгтэй гэжэ һана-
хыа.

Юундэ, ямар шалтагаанаар хуулини наһа гүй-
сөөгүйшүүл хуули дүрим эбдэнбэ, хулиган ааша
гарганаб! Энэ асуудалда харюу үгэхэ гэхшэ мүн-
өө шухалын шухала зорилго болоно. Ушар шал-
тагаанинь мэдээд байбал, тэрэһини үндэһөөрн
үсэдхэхэдэ бэлэн байха. Тимэһээ бүгдөө-
рөө бодожо үзэхэ ёһотойбди.

Хүнэй бэсын үбдэхэдэ, бүхы арганууд мууда-
жа захалдаг гэжэ хөөрлэдэдэг ааб даа. Энэһин-
һээ уламжалан манай обществен хүшэр бай-
далда ороод байхада залуушуулые, пенсионер-
нуудые, инвалидуудые, үхибүүдые мүн лэ
бэрээтэй байдалда ажаһуужа эхилнэ. Бүхы бэр-
тамрые һайнаар аргалхын тула орган бүхэндэ
анхаржа, тус тустай аргалха, эмшэлхэ болоноб-
ди.

Залуушуул гэжэһинэй обществен таһаршагүй
хуби болоно. Ямар бэ нэгэ онсо тогтоол, ко-
мисси байгуулха эрилтэ табижа болохогүй ха
юм. Зүблэлтэ социалист гүрэндэ обществен ху-
би бүхэн тон адли эрхтнүүдтэй, уялгануудтай
байха зэрэгтэй. Тимэһээ ямаршье асуудалнуу-
дые нягта холбоо барисаатайгаар шиндхэхэ гэ-
жэ оролдохо ёһотойбди.

Сибиринийхидэй абари зан, уг нээгуурай зан-
шал үүргэ дүүргэдэг гэжэ хэлсэдэг байха. Тэдэ
гүнзгийгөөр бодоод үзэхэдэ имэ бэшэ гэжэ һа-
нахыа. Ухаан болодоо хүжөөхэ, болбосоролтой
болохо гэжэ оролдоод байгаа һанмай, бүхы
общество үни хада түрүү зэргэдэ гараһан, хү-
жэһэн байха һэн. Эдэ бүгдэһини мэдээһэлэй ор-
гануудта үргэнөөр харуулжа байха ёһотой гэжэ
һанадана.

Залуушуулай хэблэл эгээн түрүүн залуушуулай
байдалаар һонирхохо ёһотой бшуу. Залуушуу-
лай сүлөөтэй сэгые ашаг үртэйгөөр үнэргэдэг
болохо тухай ходо хөөрлэдэдэг байхабди. Бу-
гэдэндэ мэдэжэ болоһон Майкл Джексон бо-
лон бусад артистнуудай портрет дахалад гарган-
хаар хуулини наһа гүйсөөгүйшүүл тухай мате-
риал бэшэхэдэ язаб... Оршуулагдай клуб ту-
хай багахан тэмдэглэл намайе байрлуулба. Ун-
шагшадэй зүгһөө хэньшьеб энэ тэмдэглэлдэ ан-
харжа, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаха гэжэ шин-
дхэхэдэһье магад. Союзна бэшэ залуушуул ямар
юмээр һонирхоход бэ, ямар зорилгонуудые ур-
даа табидат бэ, ямар ажал хэтэ хүсэлтэйб
гэжэ тон һайнаар мэдэхэ ёһотойбди. Залуушуу-
лай хэблэл имэ асуудалнуудта тодо харюу үгэхэ
гэхэн гол зорилго урдаа табиха уялгатай.

Тэдэ мүнөө дээрэ имэ юмэн болоногүй.
«БЗ»-гэй мэдээһэлэй стэнд городской түбтэ хээ
гэхшэ һаа, залуушуул һонирхохо байгаа гэжэ
һанхыаар. Хаана, юун, хэзээ? Иймэ дамжуулга
ганса залуушуулые бэшэ, мүн бүхы наһанай хү-
нүүдые суглуулдаг. Тимэһээ политическэ клу-
буудые, элдэб янзын кружогууд болон секци-
нуудые, һонирхолтой клубуудые, конфе-
ренци болон сулаануудые, концерт болон
выставкануудые, зүжэг наадан болон мурисөө-
нүүдые эмхидхэхэ шухала. Редакцин коллек-
тив уншагшадтаа ходо уулзалгануудые эмхид-
хэжэ, тематическэ конференцинуудые үнэргэ-
жэ байха ёһотой. Уншагша бүхэн өөрын наам-
жа бодолтой, дуралхалтай байха бшуу.

Залуушуулда хабаатай асуудалнуудые һайнаар
шиндхэжэ шадабал, шэнэ общество байгуулхэб-
ди. Тимэһээ эдэхин үүсхэлээ дээшлүүлхэ, шу-
нал абьвастай болото ёһотойбди.

М. БАЗАРОВА.

Ажабайдал

НУРГУУЛИДА НУРАЖА БАЙХАДАМНАЙ ЗАРИМ ҮХИБҮҮДТЭ ХҮБЭНТЭЙ ХҮҮРТИГ, НУРГУУЛИНН ФОРМО, ХАРА БОТИНКА ТҮЛӨӨНЭГҮНГӨӨР ҮГЭДЭГ НЭН. ЯМАР ҮХИБҮҮДТЭ ЮУНДЭ ҮГЭНЭ ГЭЭШЭЭ ГЭЖЭ ТИХЭДЭ БАЛАЙ ЕХЭЭР НОНИРХО-ДОГҮЙ БАЙГААБ. МУУ ТЭДХЭМЖЭТЭЙ, УГЫТЭЙ ЯДУУ ҮХИБҮҮДТЭ ҮГТЭНЭ ГЭЖЭ ХЭННЭЭШЭБ ДУУЛАА НЭМ. ТЭЭД ҮХИ-БҮҮН ЯБАХАДАА НИМЭ ЮУМЭНДЭ БА-ЛАЙ ЕХЭЭР АНХАРАЛАА ХАНДУУЛДАГ-ГҮЙ ХА ЮМБИБИ ДАА. МҮНӨР БОЛООД САЙХАДА-ГАНСА ҮХИБҮҮДШЭ БЭШЭ, МҮН ЕХЭШҮҮЛШЭ ОЛОН ҮХИ-БҮҮДТЭЙ БҮЛЭНҮҮДТЭ АНХАРАЛАА ХАН-ДУУЛДАГҮЙ ГЭЖЭ ЭЛИРЖЭ БАЙНА БШУУ. АРБАН ТАБАН ҮХИБҮҮДТЭЙ БҮ-ЛЭТЭЙ ТАНИЛСАХА ХУБИ ЗАЯТАЙ БАЙ-ГААБ. ЭНЭ БҮЛЭН ҮХИБҮҮН БҮХЭН ХЭ-ДЭЙ ҮГЫТЭЙ БАЙДАЛАА АЖАНУУДАГ-ШЭ НАА, НАНХАН СЭДЬХЭЛТЭЙ, УРАГ-ШАА НАНААТАЙ БАЙГАА ГЭЖЭ НАНА-ДАГЕН.

Нүүдэл жэлүүдтэ үгтэй ядуу бүлэгүүд тухай, зобо-го тулика абадал тухай нүүдэлжүүлгөөр хаа даанагүй хөөрөлддэг болонхой. Ху-билган шэнхдэлгэ манай ажабайдалын бүх талын-дүе гэрэлтүүлэн харуулжа эхилээ гэжэ тон зүб хөө-рөлдэнэ. Үнэхөөрөөшье үр-дандаа бүх юумэн хэдэн суургын саана нюугдашан-хай байдаг байгаа гэжэ ха. Тээд хэды нюугаашье наа, нүүдэл жэлүүд бүх юумэн элирээд, мэдээжэ болоод байдаг ха юм даа. Минин урда хоер эхэнэр нүүдэлжүүлгөө үнэ гүйлгэн зог-сонод. Элдэб янзын ээл-жээнууд, урагша хойшоо абадал залуутай болошоо гэжэ тэдэнэр гомдоно.

Альбина Михайловна Ива-нова арбан үхбүүдтэй, хо-рин Сэсэгма Доржиевна Мункуевна арба нэгэн үх-бүүдтэй. Тэдэнэр хоюулан «Эх-герой» гэгдэн хүндэ-лэлэй орденуудаар шагнаг-данхай. Иимэ үндэр нэрэ элгээтэй эхэ хүнүүд өхөө-төр эхэ хүнэлэлтэнүүдтэй байгаа еһотой гэжэ хана-таар. Тээд бодото дээрээ тинмэ бэшэ байшоо. Ал-бина Михайловнашье, Сэ-сэгма Доржиевнашье бүхэ үхбүүдэнгээ түлөө тус тустаа арбан табан тухариг тэдхэмжэ абадаг. Эгээн ба-га үхбүүдэнгээ тэбтэй бо-лоодо, энэшье тэдхэмжэ абахаа болихо.

— Энээнхэ урагша 15 килограмм маяханай зүйл магадлангаа худалдажа аба-даг байгаабын, — гэжэ Ал-бина Михайловна хөөрэнэ. — Харин мүнөө 8 кило-грамм маях талоноор аба-набди. Хүнэлэлтэнүүднэй энээгээр дүүрэнхэнэ хадаа. Тээд редакцидаманай тэ-дэнэр ондоо асуудалнууд-гайгаар хандаха зорилготой-гоор эрээ. Арга хургааа оложо хурашанхайбди гэ-жэ эхэнүүд хэлээ нэн, Хо-ер дөхөр орон дээрэ, пол-дээгүүр хоер-гурбаараа, дүрбэ-табаараа унтахань залуутай болошоо. Горо-дой квартирануудта ямар байдалтайб гэжэ мэдэнэ ха юмта.

Мункуевтан 38 дүрбэл-жэн метр талмайтай гурбан комнато квартирада, харин Ивановтан 45 дүрбэлжэн метр талмайтай дүрбэн ком-натно квартирада ажаһуу-на. Иимэ гэрнүүдэй бүхэ комнатууд соо оронүү-дмэ табихада, бүлүн гэр-шүүдтэ хүржэ магадгүй. Хоер бүлүн бүхэ үхбүүд түрэлдтээ ажаһууна гэ-жэ тэмдэглэбди. Гансал Ивановтоной эхэ басаган та-дамда гаража, ондоо тээ ажаһууна. Иимэ уйтан та-налганууд соо ном үзжэ гэжэ бэрхэтэй ааб даа. Гэжэ агуура, үхбүүд най-

наар нуража гэжэ шадалаа-раа оролдодог байха юм. Ивановтоной, Мункуе-таншье гэрэнгээ талмай үргэдхэхэ хүнэлэлтэй ээл-жээндэ зогсонхой. Тээд нимэ ээлжээндэ эхэ-геройнууд-шье, ганса эхэнүүдшье, олон үхбүүдтэй бүлэгүүдшье зогсодог гэжэ Советск рай-гүйсэдкомой социальна тэд-хэмжын талгай инспектор Т. С. Зоркина намда хэлээ нэн.

Сэсэгма Доржиевна ээл-жээгээ нэгэ бага дүрэлүүл-кэ зорилготойгоор олон га-зарнуудта орожо үзөө. Ко-мисси элгээхэбди, нэгэ ба-га хүлээгтэ гэжэ хэлээд лэ гаргаа. Тээд нэгэшье комисси Мункуевтаншье, Ивановтоношье ержээшлэ-гагүй. Ямаршье үрз гара-хаа болоо гэжэ ойлгохо-доо, хоер эхэнүүд бүхэ үх-бүүдээ абаад, Советск рай-гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. Егоровто орохо гэжэ шин-дэбэ.

— Маанадай кабинет соомы нуужа халхагуйдэ, Егоров гэрнүүднэйтай ошо-жо хараха гэжэ хэлээ нэн,

жэ ЖКО-до хандахада, маа-нада талмай ажаһууна ма-териал үгы, тулалха аргагүйбди гэ-жэ гарнуудаа дэлгээхэ. Та-бан жэлэй туршада ЖКО-до хандабди. Нүүдэл жэлүү-дэ өөһэдөө бүхэ юумэ хү-далдажа абаад, гэр соогоо захибарилжа хээ нэмди.

1976 ондо энэ квартирада зооно ороходоо хоер үх-бүүдтэй байһан наа, мүнөө тэдэнэй юһэ болонхой. Эл-дэб янзын комиссиууд са-нитарна арьс квартирадаман-най ержэ, тусхай акт та-бижа, нимэ гэртэ ажаһуу-жа болохогүй гэгдэн тоб-шолол эхэн байна. Квар-тирын түлөө 23 түхэриг 84 мунгэ түлээгбди. Гайгүй-сэдкомдо, гортүйсэдкомдо, арадай зиналтын комитет-дэ, совет эхэнэрүүдэй ко-митетдэ хандаад туршааб. Тээд нэгэшье тулалмажа түргэдэнгүй. Актуудай буулгабари дахад бэшэ-хэнэ залуутай болошоо.

Клавдия Таныгинаа. Эдэ олон тоото актиу-дмэ харахадаа, хэды өхөөр гайхаа нэнбиб. «Буряда-й АССР-эй ажаһуудал хан-

галтын министерство хүн зо-ной хуудал байдал найжа-руулаа арга боломжогүй». Министр В. Г. Копесни-ков. 10.04.89 он.

Ушөө нэгэ документ: «Арадай депутатуудай Ок-тябрьска райсоветэй гүй-сэдком, танин гэр байра үргэдхэхэ талаар списотэ оруулаа. Тоней ээлжтэн 651-дэхи болоно.

Гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. П. Быков 31.08.87 он.

Клавдия Таныгинаа, тэр-нэй бүлмэ нимэ удаатай бэшэг байлалшье байрлу-лаагүй байха. 1989 оной март нарада тэрэ ээлжээ-снэ дахад хаража үзэхы-снэ баадаһан шэнэ доку-ментуудые гүйсэдкомдо асарһан байна.

Олон үхбүүдтэй эхэнүү-дмэ заримашуул шоо үзэ-хээ ханадаг. Тээд би нимэ эхэнүүдмэ дэмжээ байнаб. Юундэ олон үхбүүдтэй бо-лохы хүсөөбтэ гэжэ тэ-дэнхээ асууһанай үлүү. Иимэл хуби заяатай байгаа гэжэ ханаха еһотойбди.

Харин энэ эхэнэр эрэм-дэг бээтэй ганса үхбүү-тэй. Эхэ-геройнуудтай нэгэ ээргэдэ тэрэнмэ юундэ та-бижа болообиб гэжэ, дээрэ дурсагдаһан эхэнүүдтэ адли энэ эхэнэр мүн лэ эхэ зоболон үзэхэн байна.

Нелли Николаевна Шуну-лина түрэлдэнгөө үлөө-нэн гэртэ ажаһуудаг. Энэ гэртэ тэрэнэй эдир наһан үнгэрөө. Эндэ гэрэ хубуу-тэй болоо. Тээд нэгтэ гэр-гүй үлгэшэн байна. Юун-дэб гэжэ гайхаа байхат...

Железнодорожно райнар-судай гүйсэдхэгшэ С. В. Ва-сильева түрүүтэй бүхэлэ-бригада гэрэй эхэн эхэнэ-рмэ гэрхээнэ гаргаа гэжэ бүхэ шадалаараа оролдоо. Шафүүд сооһоо хубсаһа хунарын гаржаа монсо-гойлоод, үүдэ болон сон-хонүүднэй рама хуу татан абаад орхиорхон бай-на. Тээд Н. Шунулина нимэ хандаргадаһан гэр сооһоо ондоо тээшээ зөөхгүй гэ-жэ бодобо. Тэрэнэй гэртэ үгы байхыа хамбаашалан, бага үхбүүд зурүүл но-

соожо, гэрмэнь шатааһан-но. Нелли Николаевна бэй-хэ зөөрн тэрэн соо ша-тааһан байна. Н. Шуну-лина гурбан талалгатай шэ-нэ квартирада оруулаа. Тээд ямар аюул болооб гэжэ зарим хүнүд талга-жа магадгүй. Ушар юуб гэ-жэ, гэрэй эхэн эхэнэрийн талалгатай абаадаха эрхэ-гүй болсоморхон байна. Прибор-бүтээлгын нэгэ-дэл Шунулинагай ажаһуу-даг гэрэй участогые сабэр-лэхэ гэжэ бодобо. Эндэ байһан бүхэ хүнүүдмэ шэ-нэ гэрнүүдтэ оруулаа. Нелли Николаевнада нэгэ-дэхи дахарты квартира үзэ-хэн байна. Тээд эрэмдэг бээтэй үхбүүдтэй ганса эхэ-нэртэ нэгдэхэн дахарты ажаһууһан аймагшалаа ха-юм. Ингэжэл Нелли Нико-лаевна шэнэ гэртэ зөөхөө талга асарһан байгаа. При-бор-бүтээлгын нэгдэлэй гэр байрын асуудал шиндэдэг комисси энэ асуудал эбэй-еһоор шиндэхые орол-донгүйгөөр сүүдэ мэдүүл-гэ үгэжэрхэс. Сүүдэ на-майе ойлгохо байха гэжэ тэрэ ханаа хээб даа. Тээд сүүдэ зүб шиндэхэрн аба-жа шадаагүй...

Ингэжэл Нелли Николае-ва шэнэ квартирада оро-хоос талга асарһан байна. Үбшэн үхбүүдтэ хамта вокзал дээрэ унтаха, та-нилнуудтаа хонохо уеһье болоо. Хоер дахин боль-нищадаһые ороод абаһан байна. Юундэ бидэ зобоһон тулһан хүнүүдтэ энэрхы сэдхэлтэйгээр хандажа ша-далагүйбди гэгдэн асуудал гаража өрнэ. Хэрбээ Нел-ли Николаевнагай ханда-гые хараадаа абажа, үнэ-хөөрөөшье тэрэндэ тулал-ха зорилготойгоор дээдэ дахарты квартира үгөөгээ-шэ наан, нимэ юумэн бо-логогүй байгаа бшуу.

Прибор-бүтээлгын нэгдэл-эй инженер Г. Говдыга сүүдэй шиндэхэрине зүб гэжэ тоолоод, Шунулинаа муушалха юм. Нэгдэлэй юриконсульт Е. Астрахан-цева мүн лэ нимэ ханом-жотой.

Шунулинагай элдэб каби-недүүдээр, газарнуудаар ябажа эхилхээр хахад жал үнгэршэбэ. Энэ дээрэ аба-тагүй хаража үзэгдээ гэжэ республикын Верхоуно-Советэй Коллегиин ташуун Л. В. Киселева мэдээлэ. Тээд аяар хахад жэлэй тур-шада энэ асуудал шиндэг-дэжэ ядажа байна. Ушөө хэды болотор унжагайра-байһанниһы мэдэнгүйбди.

Энэрхы сэдхэл. Энэрхы байдал. Энэрхы эрхэ үр-дын үгэ юм. Толк соо энэ үгэ нигэжэ тайлбарилгана-на: үнэн зүрхэнһөө туха зүргэлгэ, наһа юумэ эхээр бэлэн байгаа. Бэе бээдэ энэрхы наһан сэдхэлтэ-гээр хандажа нураа гэжэ наһанай, Нелли Николае-ва Шунулинагай мүн бу-сэдхы эхэнүүдтэй болонх ушарнууд дээрдаа туха-на, нүүдэл үгэдэ талга-рафонууд-үргэнһөө үнэ-гэгдэдэг боложо байна. Хэ-ды олон хүнүд элдэб а-жын жасануудта мүн э-орунуудтэ Энэрхы наһа э-гээшэ! Тээд энэ эхэнэ наһан сэдхэлтэй байһан үдэр бүрийн байдалаа ха-руулаа өһотойбди.

Лариса КВАТН, мэдэе нэр. Динтия АНТАЕВ Фот.

Энэрхы найхан сэдхэлтэйгээр бэе бээдээ хандадаг боложо нурааял!

МУНКУЕВТАНАЙ БҮЛЭ.

«АИСТЕНОГТО»

Хүндэ, тэрхнине тойроод байһан бүхы юумэндэ энэрхэ гээшэ хүнэй сэдхэлэй урин зулгын харуулдаг юм. Хүүгэдэй энхэргэн зөөлхэн сэдхэлтэй байхадань, багшанар, бидэ, эхэшүүл хэды ехээр баярладагбиди. Наяхан Ивалгын дунда нургуулида «Энэрхы сэдхэл» гэхэн туһаламжа хүргэлгын марафондо хэбаадалсаһан бүхы хүнүүд сэдхэлээ доһолгоһон, хүлгүүлһэн лэ байла. Тэрхнине эмхидхэгшэд, нургуулины «Меридиан» КИД-эй гэшүүд хари хэлһэнэй багшанар М. А. Балалеева, О. В. Куприянова, Э. Г. Цыренова, Е. А. Аграновская, Т. С. Шаргаева, И. А. Яковлева гэгшэдэй хүтэлбэри дор энэ хэмжээ хуульгада бэлдхэ зуураа, нилээд эршэ-тэйгээр хүдэлһэн юм.

Улаан-Үдэ хотын «Аистенос» гэхэн хүүгэдэй 1-дхэн байшангай үншэн үхнбүүдтэ туһалха гээшэ марафондой зорилго болоно. Ивалгын нилээд олон нямз ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд тэрэндэ хэбаадалсаа: Ивалгын ОПХ, Ивалгын районной түбэй больницы, «Коммунизмын туха» газетын редакци, комсомолой районно комитет, пионерүүдэй байшан гэхэ мэтэ.

Нургуулины актыва зал марафондо хэбаадалсаха дуртай бүхы хүнүүды багтаагагүй. Нургуулидай зуралһан зурагууд, плакатууд зал соохиё шэмэглэн тосогоо. Энэндэ ханаа амараар хандха хүн байгаагүй. «Хододоо наран байг лэ» гэхэн дуугаар марафон эхилээ. Ород, буряад, француз, англи хэлнүүд дээрэ энэ дуун гүйсэхэдээ.

Энэ үдэр энхэргэн, зулгы зөөлөн сэдхэлтэй байха тухай, түрэнхэн түрүүшын үдэрһөө эхлээд хуби заяанһаа уламжалан, хүүгэдэй байшанда ородог үхнбүүдтэ туһалхаар түгэс бэлэн байһан тухай олон юумэн хэлэгдээ. Хүн бүхэн өөрынхөө хубита оруулхадаа, бага ээргэшьё хаань, эдэхэн үншэн үхнбүүдтэ туһалхабди гэжэ ханаһан байла. Пионервожата Н. Б. Дампилова багшанарай коллективэй зүгһөө эгээ түрүүлэн 71 түхэриг сечетно комиссида дамжуулан үгэбэ. Имэрхүү марафонүүд энэрхы зөөлхэн сэдхэлтэйгээр хүүгэдэ хүмүүжүүлхэдэ, нургуулида айнабтар эхэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. 4-дхэн классай нургуули Оля Назимова эхин классуудай нургуулидай зүгһөө 38 түхэриг, 4 «б» классһаа 18 түхэриг дамжуулан үгэбэ. 5 «в» классай хүтэлбэрилэгшэ Э. Л. Вахрунова 15 түхэриг, тэрэнэй классай нургуулида 44 түхэриг 50 мүн-гэ, 9 «в», 11 «в» классуудай нургуулида өөһэдэ хүдэлжэ олоһон мүнхэнһөө 50—50 түхэриг дамжуулан үгэбэ. Марафондой жасада хубитаяа оруулхын тула класс бүхэнэй түлөөлэгшэд ута ээлжэндэ зогсоһо. 6-дхэн классай нургуулида Павел Вершинин болон Дима Чувашов өөһэдхынхөө нөөснүүдһээ 5—5 түхэриг, Катя Шаргаева 10 түхэриг дамжуулан үгэбэ. Бүхы үхнбүүд үншэн зүрхэнһөө дуу дуулаа, дүрбэн хэлэн дээрэ шүлэгүүды уншаа.

Ивалгын ОПХ-гай ажалша коллективэй соведэй түрүүлэгшэ И. К. Астраханцева 1240 түхэриг, районно түбэй больницын ахамад врач А. Н. Ласкин 50 түхэриг болон 250 түхэриг сечетэй «УВЧ» гэхэн аппарат, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь С. Бальжнева 150 түхэриг, пионерүүдэй байшангай методист Н. Г. Галданова 50 түхэриг дамжуулан үгэбэ.

«Аистенос» гэхэн хүүгэдэй байшангай № 1613202 сечетто 2 мянга 122 түхэриг 32 мүнхэн оруулагдаба. Манай нургуулины нургуулида үншэн үхнбүүдтэ 105 түхэриг дамжуулан үгэбэ.

«Аистенос» гэхэн хүүгэдэй байшангай ахамад врач А. А. Дуринова үншэн зүрхэнһөө баяр баясхангай үгнүүды хэлээ. Тэрэ хүүгэдэй байшанда айнабууд багашуулай айнабайдал тухай хөөржэ үгөөд, тэдэнэй фото-зурагууды харуулаа. Бидэ тэдэнэй түлюур туйган байдал, шийдхэгдэггүй асуудалнууд тухай мэдэжэ абавди.

Зал соо боложо байһан бүхы юумэн хүн бүхэнэй зүрхэ сэдхэл хүдэлжэ, дэлхэй дээрэ боложо байһан бүхы юумэнэй түлөө харюусалгатай байһанайнгаа түлөө бодожо үзэ-хыё бөөдхөө.

Мүнөөдэр эдир залуухан үхнбүүн бүхэнэй зүрхэ сэдхэлдэ хүртэйгөөр бадараагдаһан энэрхы сэдхэлтэй зула хээсэдхыё бүтээхэ ээргэгүй. Нүхэд, эхэшүүл, энээн тухай мартангүйгөөр ходоодоо ханажа абатты!

Т. ШАРГАЕВА,
Ивалгын дунда нургуулины багша.

Прибор-бүтээлгын нэгдэлэй директор В. П. Брыдин Н. Н. Шунулины тухай хөөрлэдхээ таһа арсаба.

Нелли Николаевнагай шэнэ справка тухай хаяхан лэ дуулаа гэжэ тэрэ телефоноор хэлээ. Гэхэ зуура, хиварини тэн багта энэ справка харуулагдаһан байна. Прибор-бүтээлгын нэгдэлэй юрист зобоһон тулиһан Н. Шунулинтай дахиад «тэмсэхээ» бөө эхэжэ байна гүи дахиад алдуу эндүүнүүд бү гэрэгдэг лэ гэжэ хэлээ байнабди.

Харин олон үхнбүүдтэй эхнүүд хана ёһотой болоһон! Тэдэнэртэ тэмсэхыё өхэ хүн гэлэлтнүүд олгодоногүй ха юм. Иимэ хүнүүдтэ хэн туһалхаби.

Харин олон үхнбүүдтэй эхнүүд хана ёһотой болоһон! Тэдэнэртэ тэмсэхыё өхэ хүн гэлэлтнүүд олгодоногүй ха юм. Иимэ хүнүүдтэ хэн туһалхаби.

Лариса КВАКТИН,
манай корр.
Дмитрий АЛТАЕВЫЙ фото.

ХЯАГТЫН ЗАХАДА

Районно түбэй больницы Хяагтын захад оршонхой. Эндэ хүүгэдэй, эхэшүүлэй тоер поликлиники, эхэнэрэй консультаци бик. Районно педиатр Александр Алексеевич Миронов ханаа зобо-моор мэдээн тухай тогтобо. Жэшээлхэдэ, 1984 ондо район дотор түрэнхэн мянган үхнбүүдэй 39-инхы, үнгэрэгшэ жэлдэ 16 үхнбүүи хана бараа.

Ленинградый педиатрическэ институтай

үүдэй нур-цикл дүүргэ гэхэ гү, али педиатолог врачые нур-гаабди. «Тинхэдэ би-дэ бэрхэ болбосорол-той хүнтэй болоһон-ди»,—гэхэ районно врач тэмдэглэбэ. Эхэнэрүүдэй нарайла үедэ заатагүй врач байлсаха ээргэгшэ. Энэһнээ урда тээ эхэнэрүүдэй хүнхидөө нарайлахадань, гансал акушерка хана-гадаг байгаа. Мүнөө амаршыё сагта врач дууддаг болонхой-бди.

Хана ёһотой! Эндэ хоер дахин үсөөн врач хүдэлдэг. Район дотор 17 педиатрай орондо 9 хүн хүдэлнэ. Нүүлэй үедэ ээрэгшэ албатанай хана-гад хүдэлдэг болонхой. Эдэ хүнүүднэй дипломтой врачнуудшыё хаа, саг зуураар хүдэлдэг байһанхны халагламаар.

Нургуулида ороо-гүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд түлюур туйган байдалтай. Тэндэ температурна гурим сахигдаагүй. Энэһнээ боложо, үхнбүүд олоороо үб-дэдэг. Зүгөөр гансал энээгээр манай тү-люур туйган байдал дүүрэдэг гэжэ бү-ханагты.

Городто эды шэнээн хүн зондо хү-дөөгшыхидтэ орходоо олон врачнууд хүр-дэдэг. Энэһнээ улам-жалан, 7 участон дээрэ оройдолоо хүүг-дэй 4 врач хүдэлнэ.

Ехэшүүл тухай хэлэнгүйгөөр хүүгэдэ тариха нэгэ дахин хэрэглэгдэдэг шпри-цүүд саг үргэлжэ ду-тагдажа байдаг. «СПИД» үбшэнһөө бөө эршанха арга-гүйбди, шприцууды урдынхи мэтээр бу-салгадагбди,—гэхэ А. А. Миронов сэхэ хэлэбэ. — Хожомоо хэрэг байдалнай хая-жарха юм бээ гэжэ найдаханһа бээшэ юу-мэн үлэнхгүй.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВ.
Авторай фото.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:
ЦРБ-гэй хүүгэдэй нэгэ комнато соо; ээл-жээтэ эмшэлэгшэ үн-гэргэгдэжэ байна.

Арадайнгаа үндэхэн искусствые илгээх хүчтэйгээр хэрэгт хүсэ шадлаа, байхгүй цагаа, бэснэгтэ тамныг гэмнэнгүй зориулдаг эдбхитэд тухай, хүн бүхэн тухайн далгэрэнгэ зохидоор хөөрөдэг наа гэжэ үнхнэй наадаг хүм. Яагаад даа, буряад үндэхэн хатарай онсо илгөө, шэнжэ ша-нарша залуу үетэндэ ойлгуулан дамжуулха гэжэ оролдодог Та-тьяна Ефремова Гергесова, урданай дуунуудай аялгын найханшье үнхнэ зүрхэнгөө сэнгэдэг үүлэ тэднине олоной дунда ходоол дэлгэрүүлжэ байдаг Валентина Ци-денова Дамбуева, Алла Галданова Балдеева, арадайнгаа өһо заншалнуудыг илгээн сахилгада хабаатай бүхнэ юмныг улаан го-лоороо дэмжэдэг Владимир Ци-ренович Гунзынов. Илгээд нэр-лэхэ, дурдахэ болоо наа, буряад искусствын улам найханаар налба-ран хүгжэхнэ түлөө «тархаа та-бихаар» бэлэн хүнүүд зохихаа олон байха.

Мүнөө би тинхэ хүнүүдэй нэгэн болохо Елена Ямпилова Санжи-митыпова тухай гэхэ гү, али энэ хүнэй хэдэн жил соо хэжэ бай-хан дэмбэрэлтэй нэгэ хэрэг ту-хай хөөрхэ хүсэлэнгэйб.

Хоце Намсареевай нэрэмжтэ буряад драмын академическэ те-атрай түүхын намтартай найн та-нил зон Елена Санжимитыповагай бэлгтэй залуу актриса абаһыг, хожомын тэрэнэй режиссерой мэргэжэл шудалһыг, тингээд Ха-лмагай АССР-тэ хэдэн жилдэ энэ мэргэжэлээрэ хүдэлһыг на-надаг өһотой, Сагай эрхэ байда-паар Елена Санжимитыпова түрэл театртаа хүдэлжэ шадаагүй, зү-гөөр олон жилэй туршада рес-публикынгаа найн дуранай теат-ральна коллективүүдтэ сэнгэ-гүй туһа хүргэжэ байхан, байна-шье гэшэ. Өөрын түрэл нутаг болохо Хэжэнгэдэ арадай теат-рай мүмдэлһэн сагнаа хойшо ре-

жиссер тинхэ хэргилдэг, эндэхи эдбхитэдэ туһалдаг, өөрышье зүжэгүүдэ табидат байна. «Ай-гуулин сэнхир орон», «Эхын та-рвалана», «Нэгтэ хүни», «Бальжин хатан» (Агын округто, Бернаулда болоһон зональн хөрөлгада, Мон-голд амжилттайгаар харуула-даа), «Тайшаагай ташуур» — хэжэ-гынхэндэ эдэ зүжэгүүд республи-кын олонхитэдэ мэдэжэ боло-һон, суурхаһен байна. Эдэ зүжэ-гүүдтэ Е. Я. Санжимитыповагай халуун хүлһэн нэбтэрэнхэй гэхэ-дэ, өхэдүүлэн хэлһэн ямаршье зүйл байхагүй.

Зүгөөр би дэмбэрэлтэй нэгэ

жа-Мэргэнэ юрын сценэдэ зо-риулагдажа табигдаа юм. «Бэа», Зүгөөр тэрэнине телевиденээр ха-руулахда зохид ойлгомжтой бай-хын тула Елена Ямпилова ре-дакциин хүдэлмэрлэгшэдтэй хам-га өхэ оролдожо хүдэлөө.

Арадай баатар Аламжа-Мэргэ-нэй ушаралта абадануудыг Хо-це Намсареевай суута үлгэр соо домоглоһыг уншагша бүхэн на-наһан байха. Үлгэн дэлхэйдэ тэ-рэнэй лажэ мүнхдэлһыг, Агуу-Гоо-хон дүүтээ үншээрөөд, хоер зу-тан абганартаа харшалууһыг, хожомоо Ягшаа хара абтайг тэмсэхыг, Үлгэршэн Елбоон Шалбынхоо Ц. Жамсараногой

жэ. Тэдэнэр гол түлэб хүдөө ню-тагуудһаа сугларһан, хэсэлнүүд-тэ буряад хэллэ таһалгарагүй үзэжэ байхан, юрэдөөл, бэлэдхэл найнтай хүүгэд ааб даа, тингээ-шье наа, Елена Ямпилова үхи-бүүдтээ хэлнэй талаар, үгсэ зүбөөр хэлэлһн талаар нилээд хүдэлжэ гараа гэжэ тухайлхаар байна.

«Аламжа-Мэргэнэ» сэнхэй хо-ердохн зүйл гэхэдэ, иматал на-циональн, үндэһн шэнжтэй зү-жэг дээрэ хүдэлжэ байһангээ эдир актернууд хүсэд мэдэригэ. Тин-мэнээл тэдэнэр хөрүүлжэ байһан геройнууд тодоор зургаалаа абарн зангыг аһан зохидоор харуулан маяглаха гэжэ оролдо-

сценнүүдэй найруулга соошье, теле-зүжэгтэ хэбсэргэдэ байн зу-рагуудай нубархан соошье, юрэн-хыдөө актернуудай наадандашье режиссерой хайшан гэжэ, ямар зорилготойгоор хүдэлһыг ойлго-хоор. Илгээлбэл, «Үнхэнэй үнх-энэй халтарыг» — гэшэ лэ, үлг-эрэй заншалта түүрээлгэ-дүүэ хүүгэдэй «Шулуун дээгүүр нилэ-лээд» гэхэн дуунай танил аял-гаар дуулашын шагналада зо-хидшье, урматтайшье байна. Энэ-нине режиссер ямар наамагтай-гаар тааруулааб? Олоной хабаа-далгатай, өөхорой дуутай үзэг-дэлнүүд лэ хүсэд мүлгидөөгүй, тухандаа хүргэгдөөгүй гү даа гэжэ хөрөөр байха.

Зүгөөр «Аламжа-Мэргэнэ» бүхы-дөө дүүрэнгэ удхатай зүйл, то-левиэноно зүжэгтэй жанрта ха-рюусаһан бүтээл болоо. Тэрэ-нине таатай зохидоор буулгахыг оролдоһон, «Буряад хэлнэй хэ-сэлдэ» хэбсэргэ харуулан то-левиэнонын хүдэлмэрлэгшэдтэ баарыг хүргэхөөр байна. Эдир актернуудыг шадаһыгаа хубса-луулан искусствын 8-дахн хүр-гуулин хүтэлбэрлэгшэдэшье эндэ дурдалтай.

Гэхтэй хамта магтаалай эгээл үндэр үгэнүүдэ зүжэгтэй режис-сер Елена Ямпилова Санжимиты-повад зориулмаар. Юб гэхэ-дэ, энэ хүмнай иматал найн зү-жэгүүдэ табиха шадаһаа гэд-на, тэдэ зүжэгүүдэ найруулха хэрэгтэ эдир үетэнигэ хэбаадуу-на, искусствода шүтэлһн нэнгн галханиг үхибүүдэй зүрхэндэ ба-дааруулаа х юм. Арадайннай үн-дэһн соелой сэнхэй найхан ба-лангуудыг үхибүүдэй нүдэндэ үдэр бүри нээжэ байхан, түрэл хэлэ-нэйнай үгэ бүхэнэй үнхтэ шэн-жыг мэдэрүүлэн заажа байһан хүндэ баарыг хүргэнгүй байха алдһи!

Б. ДЫМБЕРЫЛОВА,
театральна шүүмжлэгшэ.

«АЛАМЖА МЭРГЭН»

«СЭНХИР ЭКРАН» ДЭЭРЭ ХАРУУЛАГДАНАН ЗҮЖЭГ ТУХАЙ

хэрэг гэхэдэ, оло дахин магта-даһан эдэ зүжэгүүд тухай хөө-рэхөө наамаггүйб. Харин Улаан-Үдэн 1-дэхн интернат-хургуулин дэргэдэ байгуулагдаһан искусствын 8-дахн хургуулин хурагша-тай режиссерой табихан «Алам-жа-Мэргэнэ» гэхэн онтохон-зүжэг тухай наамжалха гээ һэм. Вен-гер драматург Дюла Урбанай «Бүхнэ хулганууд сырты дурата-тай» гэхэн пьесээр табигдаһан зүжэгһөө хэлгүүдэ мүн лэ ис-кусствын хургуулинхидэй теле-виденээр харууһыг зон наана өһотой. Тэрэ хадаа Е. Я. Санжи-митыповагай интернадай хүүгэд-тэй хэлһн түрүүшн туршалга-уудай нэгэн һэн Мүнөө «Аламжа-Мэргэнэ» хаража байхада, ис-кусствын хургуулин эдир актер-нууд режиссерыншье хадаа те-левиэноно зүжэг урлажа дүршэ-һэн гэхээр байна. Үнхдөө, «Алам-

жэ» зүжэг абһан үлгэршье Хоце Намсареева уран гооер найруулаа нааба даа. Харин тэрэ зохоолойг набагшвар Буряадай арадай поэт Цырен-Дулама Дондокова хүүгэд-тэ зориулагдаһан онтохон-зүжэг шэнээр бэшэ. Үлгэршэ орошоог удхыг тэрэ хүнхэдэһэн, үйлыг хүгжэлтыг хубилгаһан, үйлэдгшэ нюурнуудыг нэмжэ оруулһан — юрэнхыдөө, бээ дааһан шэнэ зохоол бүтээһн байна. Тинхэ энэ пьесэ найн режиссерой гарта орожо, зүжэг болоһон байна гэ-шэ.

Мүнөөнэй хүүгэдтэй буряадаар зүжэг табиха гэшэ бэлэн хэрэг бэшэ. «Аламжа-Мэргэнэ» шэнгэ ур-данай үлгэршөө үндэлһэн зүжэг табихыг дөбхөр бэрхшээлтэй юм сабза.

Улаан-Үдэн 1-дэхн интернадай хурагшад лэ искусствын 8-дахн хургуулида хурадаг гэжэ мэдэ-

но. Тэнгэрини, Газарай одонуудыг наадаһан бишыхан хоер хү-бүүдэ — Бадмациренов Саяанин, Тогочес Зоригтэй хөөршөөхөөр. Шара-Зутан абгыг Мунигес Эр-дэм ямар бэрхээр наадаа гэшэб? Ягшаа хара удаганиг наадагша Хаптагеева Баарма наһан бэрхэб!

Үхибүүд булта бэрхнүүд: Алам-жа-Мэргэнтэй бидэнигэ танил-сууһан Данзанов Балжиннямшье, Агуу-Гоохониге харууһан Еше-ва Баармашье, Хара-Зутаниг наа-дагша Чимитдоржиев Чингисшье. Зүгөөр түрүүн нэрлэгдһэн үхи-бүүд актерско шадабаритай, хо-жомоо сценын албатнышье бо-ложо магадгүй.

Найн дурананай, тинхэ мүртөө угаа эдирхэн хүнүүдэй харуу-һан зүжэг соо режиссерой «га-рыг» таахыг хүшэр байдаг. Гэ-бэшье «Аламжа-Мэргэнэ» хараа байса тодо режиссуратай. Мизан-

Соелшодто — анхарал

Манай округ, районуудай хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ соелшод-дой оруулдаг хубита туйнай өхэ. Эдэнэр бурялан байгаа ажабайдалайнай гүн соо тон түрүүн оролсон, арад зоноо гэгээрүүлгын ажал хүдэлмэри эсхэж сүсашагүйгөөр ябуулдаг. Илангаа хүдөөгэй соелой хү-дэлмэрлэгшэдэй ябуулдаг ажал хэрэг айкабтар өхэ байдаг. Соелой хүдэлмэрлэгшэ жэлэй дүрбэн сагай олонхи үдэрнүүд-тэ аян замда ажаа, ажалша олониге али болохоор ханга-даг. Соелой хүдэлмэрлэгшэд-тэ амаралтын үдэр гэжэ тон хомор байралдаг. Тэрэ ама-ралтын үдэр амаржа байһан ажалшаниг сэнгүүлхэ, зугаа-луулха үүргтэй.

Энэ өхэ ажал хүдэлмэрини үндэр мэдэрэлтэйгээр, хөрюу-салга өхэтэйгээр, жэшээтэ най-наар бээдүүлжэ абадаг сое-лой хүдэлмэрлэгшэд округто олон. Клубна эмхи зургаанууд-дай, библиотекнүүдэй үүсхэ-лээр нутаг нутагуудта хонир-холтой элдэб хэмжээ ябуулга-нууд үнхэргэгдэжэ байдаг. Жэшээ болгон үнхэргэгшэ жэ-лэй нүүлшын 3 наса соо Агын районодо үнхэргэгдэһэн хэдэн эмхжээ ябуулгануудыг дурдаа. Шулуутайда «Эхирнүүдэй найн-дэр», «Нүбэлгэн ухаата, мэргэн бодолто нүхэдэй», «Юун! Хаа-на! Хэзээ!» гэжэ мурысөөн үн-хэргэгдэжэ, нутагай зоной ан-тарал татаһан байна. Гүнхэдэ Эх-геройнуудыг өһолон хүн-дэллэгэ өхэ эмхидэл найнтай-гаар, олоной хабаадалгатайгаар үнхэргэгдөө. Согто-Хангил, Амидаша, Хила нутагуудта «25, 35 наһа алшагшад» гэ-жэ тусхай үдэшэ эмхидэгдэжэ. Мүн лэ Согто-Хангил, Гүнхэ, Сэлжурта нутагуудта хотон айлуудай хоорондо мурысөөн үнхэргэгдэжэ, олониге хабаа-дуулаа.

Округой, районуудай бүхнэ холбоо, соххо, агрофирма-

нуудтэ ажалай коллективүүдэй, үйлэдбэрини цехүүдэй тоосоон үнхэргэгдэдэг заншалтай бо-лонхой. Тэндэ ажалшад кон-церт-наада харуулдаг, спортын зүйлнүүдээр хоорондоо муры-сэдэг. Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуу-лануудыг үнхэргэлгэндэ округ-гойнай соелшод тон эдбхит-тэйгээр хабаадалсадаг. «Эрдэм бэлг-эрхим баян» гэхэн сэгсэн үгэ буряад арадта бим. Эгээл эрдэм бэлгэ нутагайхидайнгаа дунда дэлгэрүүлхэ талаар би-блиотекнүүдэй хүдэлмэрлэг-шэдэй оруулдаг хубита туй-лей өхэ. Ондо ондоо нанал бодолтой, ондо ондоо абарн зантай, эрдэм мэдэснэгэ та-лаар ондо ондоо бэлэдхэлтэй зондо тааруулжа, ном худар уншахыг дурдаха гэшэ библиотекарнуудэй нэрэ хүн-дын хэрэг мүн. Манай округой нутагуудай библиотекнүүдтэ уншагшадтай «түхэрэстолой» хөөрлөөн, уран зохоолшодой ажал ябуулга тухай үгэ анда-дан болон уншагдаһан номуу-даар пресс-конференци үнхэ-ргэгдэдэг. Амтхашын хүдөөгэй библиотекыг даагша Д. И. Ма-карченко, Урда-Агын хүдөөгэй библиотекын филиалыг даагша О. А. Тукеева гэгшэд шэлһэн мэргэжэлээрэ хүсэ шадалаа гэмнэнгүй ажалладаг. Тэдэнэй уншагшадтай шэнэ онол арга хэрэглэн ажаллаа ябуулхыг эр-мэлээдэг. Гэхтэй хамта дээрэ дурсагдагша нүхэд үхибүүдтэй саг үргэлжэ ажал ябуулжа, тэ-дэнэй эрилтыг дүүрэнээр хан-гахыг оролдодог. Нүдэнтн, Гүнхын хүдөөгэй библиотек-нүүдэй филиалуудыг даагшад өхэ нүхэдэйнгөө жэшээгээр ажаллаа эдбхитэйгээр ябуулдаг.

Тээд манай округто, райо-нуудта наа болотор соелой хүдэлмэрлэгшэдэй нмэ хүн-дэ хүшэр, ондоо хэрэгтэй ажал хүдэлмэри бодотор сэ-нэгдэдэггүй байһан. Үсөөн бэ-шэ ушарта зарим охор бодол-

той зон, тэрэ тоодо хүтэлбэ-рилэгшэд, соелшодыг бээс эх-хэ газараа олжо ядаа, зор-гон соогоо зугаалжа ябадаг нүхэд гэжэ тоолодог байһан юм.

Олонхитын зүгһөө соелшодто нимэ хайхарамжагүйгөөр хан-дадаг байһанай эсэстэ тэдэн-дэ ажаллаха болон амарха найн эрхэ нүхэдэл байгуула-данагүй. Соелшоной ажал тус-гаар сагаар хизаарлагдадаггүй. Тэрэ үдэшэ оройшье, үглөө-нэй, үүрээршье «аба» гэжэ дээрэлхэ хэлхэдэ, арасгүй аянда гарадаг. Тэрэндэ гэр бүлдөө анхарал хандуулха, үри хүүгэдэ хүмүүжүүлхэ саг гэжэ олдодоггүй. Тон шухала зүйл гэхэдэ, соелой хүдэлмэ-рилэгшэ наарадаа 90—100 тү-хэриг хүлһэ салин абадаг. Со-елшон энэ эмхи зургаанда хэ-дэ олон жэлэй туршада хү-дэлһэн байхыг, үсгэлдэр лэ ажалда ороһон хүнтэй адли хүлһэ салин абадаг.

Наахан Агын районы агро-промышленна комплексын со-вет соелшодой эдэ бүгэдэ га-зашалуулыг мэдэригэ, тэдэн-дэ хүлһэ салин дээрэнь нэ-мэлтэ мүнгэ түлэхэ гэхэн шид-хэбэри абаа, Тодорхойлодо, энэ советтэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрлэгшэд хабаадал-сажа, соелшодой болон би-блиотекарнуудэй хүлһэ салин-да 30 процент нэмэлтэ мүнгэ түлэхэ гэхэн дурдахал оруул-бад. Энэ дурдахал бүгэдн зүгһөө дэмжэгдэб. Районой соелой таһагыг даагша И. П. Гергенов энэ хэрэгтэ халуун анхаралтайгаар хабаадалсаа гэ-жэ онсолон тэмдэглэлтэй. Ок-ругтой бүсэдшье районуудай соелшодой хүлһэ салин нэ-мээгдэхээр хараалагдана.

Л. ДОГДОМЭ,
Арадай уран бэлгтэй научно-методическа округной түбэй хүдэлмэрлэгшэ.

Буряад шэнжэтэй

Баатар Зодбоев 60—70 онуу-даар урган гараһан уран зу-раашадайнай нэгэн болоно. Энэ бэлгтэ нүхэрөө найн мэ-дэнэб. Хүн талаараа Баатар эрхим нүхэдэй нэгэн байгаа.

Юрэдөө тэрэнэй уйдажа га-шуудажэ байхыг хараагүйб. Хо-додоо гэхэюун, урин налгай зантай, яагаад наа нүхэдтөө ту-һа хүргэхэб гэжэ сэдхэжэ ябадаг һэн. Тинхэнэ нүхэдн-шье тэрэнигэ эльгэлэн хүндэл-дэг, залуугаар наһа бараһан-шье наань, мүнөө болотор гэр-лэлтэ дурсаал болгон наажа абадаг лэ. Тээд Баатар шэнгэ бэлгэ түгсэ, найн най-хан зантай хүн лагаад мартаг-даба гэшэб!

Манай искусствода дуратай-шуул Баатар Зодбоевой жгдэ тааруу, тэгшэ зохидохон, ун-гаар халиһан графика боло-модон дээрэ нилхэлһэн зура-гуудыг аястакын зал соо хонирхон, найшаан нилээдгүй хараһан байха. Тэрэ хэлһн ажалдаа эрилтэ өхтэйгээр хан-дадаг, ямар нэгэ зурагаа хү-сэгдэнь хүргэнгүй, дүүргэнгүй орхидоггүй һэн. Эгээл тинхэлхэ графика болон модон дээрэ нилхэлһэн нилхүүрнүүднэ хү-нэй сэдхэл зүрхэндэ бүхөөр хадуугдадаг байна. Бүтээһэн зу-рагуудын тон буряад шэн-жэтэй, өөрсэ байһаараа илгар-даг. Ямаршье зурагуудын абажа харахда, хэзээдэшье ондоо хүнхитэй худхата, нэл-гэхгүйш. Баатарай хэлһн бү-тээл гэжэ хүрэ хүрлөөр ойл-гохоор, Баатар урданай бу-ряад модон нилхүүршэдэй ма-яг түхэны абажа, өөрын онсо бодол оруулдаг байһан бай-на. Энэнигэ лажэ найшаангүй байжа болобо гэшэб! Тон энэ галын тэрэнэй бэлгэ шадаба-рини хурсаджаа үгэнэ х юм.

Буряад уран зураашдайнай модон дээрэ нилхүүр хэ-тэ түрүүшн бэрхшүүдэй нэ-гэн — Баатар Гармаевич байһан гэжэ баталон хэлэхэ дурэн хү-рэнэ.

Зурагуудын композици тү-гэс, харагдаһа нүдэ баясаа-ма, маяг түхэлөө олонги бай-дагаараа илгардаг.

Юрэдөө Баатар Зодбоевой зурагууд иматал арадай гүн байдалыг найса мэдэхэ хүнэй хэлһн хүдэлмэри гэжэ хэлжэ үгэнэ. Тээд ямаршье бодото уран зурааша өөрынгөө тү-рэлхэ арадай соелыг үргэнжэ ойлгожо абаагүй наа, галхаа нарууд, үнхшээбэ зүб образ хэзээдэшье гаргажа шадахагүй х юм даа. Баатар бүри бага наһанга арадайнгаа аман зо-хоолыг гүнзгыгөөр шудалһан, шэмжэлһэн, зурагуудыг али нэ-гэн талыг шадамарөөр хэр-эглэжэ шададаг байгаа юм.

Баатар Зодбоев ганса зура-гуудыг зурадаг бэшэ, шула-гуудыг дуратайгаар зохоодог байһан гэжэ бидэ, нүхэднэ мэдэнбди. Бээс найрхаха ду-рагүй, даруу зантай тула шу-лэгүүдэ хүрлөөр уншаад ор-хидоггүй һэн. Гэбэшье гогор дуу дуулаха өхэ дуратай хүн байгаа.

Мүнөө бидэ Баатар Зодбое-вой 50 жэлэнь оёе тэмдэглэ-жэ байнабди. Ц. Сампиловай нэрэмжтэ музейд тэрэнэй бү-тээлнүүд табигдаа. Уран зу-рагта дуратайшуул энэ бэлг-тэй нүхэрэйгөө выставкэ да-хин ошожо хараха аргатай.

Баатар Гармаевич Зодбоевой уран бүтээлнүүд арад зоноо улаан хумарлуулан басуулан байха гэжэ батаар найдагдана.

В. БАЗАРОВ,
СССР-эй Уран зураашадай голбоной гэгшүүн.

ТЕХНИЧЕСКАЯ МЕРГЭЖЭЛЭЙ
12-дэх **УЧИЛИЩ**
1990-1991 онуудан хурал-
салай шэнэ жэлдэ удаадахи
мергэжэлнүүдтэ хургахаар
хурагшадые абана:
8 классай бааза дээр:
тогоошон, кондитер, сэгд
ургуулагша, столар-дарга-
шан, электрогазогагнууршан,
10 классай бааза дээр:
хожимол ад бараануудай
наймаалагша, трамвайн жо-
лоошон, тогоошон-конди-
тер, официант-бармен.
Училищда эрэлтын шал-
галтагүйгөөр абтаха.
Иймэ адресаар документ-
нуудыг эльгээх: Улаан-Удэ
хото, Краснофлотско үйл-
сэ, 12. Телефонүүд: 3.02.75,
7-66.92.

АЖАХЫН ТООСООНОЙ ПРЕДПРИЯТИ

Кооперативуудта, пред-
примитивуудта болон үм-
сөөрхэндэ хэлсээтэ сэнгэй
өһөөр ЗИЛ-157, бүүдхэтэй
ЗИЛ-131 түхэлэй автомо-
бильнуудыг худалдана.
Телефон: 4.03-18, 10 сар
наа 17 сар бологор, суббо-
то болон воскреснидэ хү-
дэлхэгүй.

Улаан-Удэи 11-дэх **СПТУ**
50 жэлэйнгээ өйн бээрмэ
угтуулан бүхэ жэлнүүдтэ
училищ дүүргэгшэд тухай
материалуудыг суглуулна.
Училищ дүүргэгшэйнгээ
хүүлээр ямар ажалда хү-
длөөбтэ, хуби завантай
ямар байгааг гэхэ бэшгэ-
ты, багшанар болон хураг-
шад тухай дурдалгануудт-
най мүн лэ хонирхуулха.

Училищ дүүргэгшэд, ха-
рюусыг.

Манай адрес: 670009,
Улаан-Удэ, Севастопольс-
кая, 3, 11-дэх ПТУ, Бэ-
дэрэлтын бүлэг.

Улаан-Удэи багшанарай
1-дхи училищда апрелин
9-дэ 16 сэгтэ нээмэл үүдэ-
нуудыг үдэр үнгэргэгдэхэн.
Тэрэндэ бүхэ хүнүүдмэ
уринабч.

Энэ хонирхолтой

ЭРТЭ УРДЫН СКРИПКА БАРИУЛАГДАВА

Австрийн 15 наһатай оюун бэ-
лигтэй скрипач Юлиан Рахмани-
Венадэ нөөдэ табичын урда тээ-
хэнэ Венецийн алдэр суута мас-
тер Доменико Монтаньянын бү-
тээлэн эртэ урдын скрипкэ бэлэг
болгон барюулагдаа. Италийн уран
дарханай 1721 ондо бүтээлэн энэ
өөрсэ шуухг инструментиго залуу
хүгжэмшэндэ турбал жэлээр ба-
рюулха гэһэн шийдэбэрн Ав-
стрийн национальна банцын хү-
тэлбэрн абба. Энэнь тобачи илэ-
лэй хугасаа соо бөө даагаад,
концерттэ ажал абуулахада, ай-
хэбтар ехэ амжалта туйлаһынь
мэдэрхэн ушар болоно.

Австрийн национальна банкын
«Нөөсэлгэнүүд» соо Страдварини
болон Гварнерини бүтээлэн хүг-
жэмэй хоёр инструмент бии. Ав-
стрийн эгээл бэлигтэй бэрээ: ехэ
эрхэдүйтэй хүгжэмшэдтэ тэднэр
сэг зуураар барюулагдаха байна.

ЗОРИГТОЙ БАСАГАН

Кеннин юһэн наһатай басага-
хан эсэгээ айкабтар муухай, хо-
болонтой үхэлхөө абарба. Кро-
кодилай аман сооһоо эсэгээ аб-
жа шадаһан байгаа. Кеннин ма-
дээсэлэй агентствын (КНА) дам-
жуулһанай өһөөр, 49 наһатай Аб-
ди Юсудай Дауа мурэнай эрх-
дэ сээд, ула абжа байхадань,
энэ арылатан марлаһаар дүтэлөө
һэн. Крокодилай монтан ехэ амаа-
раа абынь хууль саб шүүрэхэ-
дэн, басагахан гартань тудалда-
һан томошог модо бэрээд, хахир
муухайгаар хөшхөржэ, мантанто-
мо гүрбэлэй толгой руунь сох-
жо оробо. Иймэ юумэ огто хү-
лээгээгүй арылатан тэрэһинэ та-
бикэрхөөд, саашаа талинха баа-
тай болоо һэн. Зоригтой басага-
найнгаа ашбэр абаргдһан энэ
хүн болынцада оруулагдаа, Гэ-
рэнэй бэе абаргдһаа.

ТҮҮХЭТЭ ЭГЭЭЛ ГОЕ НАЙХАН ГАЗАР

Египедэй Снаэ гэжэ оазиста
оршодог Амоной хүмэ хадаа түү-

хэтэ эгээл гоё найхан газарнуу-
дай нэгэн гэмэ тоологдодог юм.
Агууха полководец болон бу-
лимтаран эзэмдэгшэ байһан Алек-
сандэ Монедонский манай ээрн
урда тээхи 331 ондо Египедэй
бурхан ба фараон гэжэ сонсог-
доо һэн. Александэ тэрэнэй ху-
би заяаа уридшалан хэлэжэ үгэ-
һэн шотогой мэдэлшэнэй мангин
зүйл, энэ хүмэ олон зуун жэ-
лэй хугасаа соо хандаршоод эхэ-
тээ бшуу. Таба манган жэлэй ур-
да тээ баригдһон энэ гоё найхан
барилгыг хэргээхэ шиндэбэрн аб-
таа. Александрай титимлэгдһэн
залай үзэсхэлэн гоё найхангыг
хэлибэн шэнэлагшад хэргээхэ юм.

АРСАЛАННААШЬЕ АЙДАГУЙ АНГУУШАН

Хүнүүдмэ баржа эдидэг бо-
лоһон зурган арсаланинь гэн-
сэараа үгы хэһэнэйнь түлөө Тан-
занин тарашан Атаум Кибанди-
но гэһэдэ байһан гэр, 200 ман-
ган шиллнгын хэмжээнэй шал
барюулба.

Хэдэн долоон хоногой турша
соо эдэ арыатад Додомо облас-
тын Кондоа райондо ажалуу-
шадые хаха аргалжгөөр айлгаа,
хүрдүүлээ. Тэднэр 9 хүнигө Ва-
рижа эднхэн байгаа. Арсалануу-
дай элжээтэ довтолго хэһэн ту-
хай хураг суугай тарахадань, А.
Кибандино эдэ шунахай арыата-
дыг үгы хэһэе шиндээ һэн. хү-
балган бэрхэ, мэхэтэй, хөрхөмөр-
гэн байһанайнгаа ашаар ангуушан
эдэ арсалануудые үгы хэбэ. Ор-
шон тойронхи хуурын тосхонууд-
та ажалуушад зоригтой ангуу-
шанда баар хүргэжэ өөһэдынгөө
бэлэгүүдмэ баринан байгаа.

АРБА ДАХИН ЕХЭ

Энэ зуун жэлэй хүүл болотор
Калифорнида мүнөөнэйхнөө ар-
ба дахин ехээр, аюултайгаар га-
зар ушоо дахин хүдэлхэдөө бо-
лохо байна гэжэ Франциин Дэл-
хэйи физикын институтай дирек-
тор Клод Аллер мэдүүлбэ.

Сан-Франциско хотодо боло-
һон газарай хүдэллэгэ хүлээгдээ-
гүй ушар бэшэ һэн. Тэрэнэй ушар
шалтагаанинь юуб гэхэдэ, эрдэм
ушанда мэдэмэ болоһон түби-
нуудан ишэ тийшээ хүдэллэгэ
болохоор хараалагдаһан юм гэхэ.

ЭРТЭ УРДЫН ОЛДОШОНУУД

Австрийн археологууд Доодо
Австри гэжэ газарай Трайсен му-
рэнэй нугада түүхэтэ асарн өгэ
нээлтэ эхбэ. Арба гаран жэл соо
энэ хэдэнжэ байһан малталга-
нуудай үедэ тэднэр мангаад хүүг
элирүүлээ. Манай ээрн урда тээ-
хи 2300—1600 жэлнүүдэй үедэ
байгуулагдаһан айкабтар ехэ хүүг
хэдэа Түбэй Европын газар дээрэ
тон хоморой үзэгдэл мүн. Эртэ
урдын хүүрнүүдэй үлэгдэлнүүдмэ
нэриинаар шэнжэлһэнэй ашаар
бронзо эзмсэг хэргэсэлнүүд, ишал
болон алтаар бүтээгдһэн тосолто
зүүдэлнүүд олдоһон байгаа.

ГАЙХАЛТАЙ ҮНДЭР БАЙГАА

Дэлхэй дээрхи эгээл үндэр хүн
найхан Мануту хотодо наһа бэрэ-
ба, 45 наһатай Габриэл Мондано
гэрэнгээ газар хөрөө соогоо тол-
гойгоороо сохино унахадаа, ехээр
гэмтэһэн байгаа гэжэ «Мотиснаш»
гэгээтэ мэдээснэ. Гиннессэй тул-
галтануудай дэбгэртэ оруулагда-
һан энэ хүн 2 метр 70 сантиметр
үндэртэй байгаа. Тэрэ 188 нило-
грамм шэнжүртэй һэн. Ушар нүмэ-
һээ хүнүүдмэ тулгалһан хүндэ
болоһон байна гэжэ тэрэ үн-
хэнэн гомдол барндаг болоо һэл.

(ТАСС).

МАРТЫН 19-дэ 26 БОЛО-
ТОР

747

ХҮН ГЭМТЭ ВЕАДАЛ ГАРГАА

Мартын 19-дэ Бэшүүрэй
районной Билуута тосгон-
һоо холо бэшэ оршоһон
Наманикн гэһэн хууринда
Билуутын сохозой мал
адуулагша В. И. Тимофеев
хотгуугаар арсалдаа үүс-
хэдэ, энэл сохозой зоо-
тохилин Г. Н. Ефимовые ба-
га амагай винтовокор буу-
дажа алаад, хүүлээрлэ
өөрингөө толгой руу буу-
дажа, бөөз хороожорхобо.
Мартын 20-до Северо-
байкальск хотын «Сервис»
видеосалонһоо «Радисте-
лика» гэһэн үскител хул-
гайһанайнгаа түлөө энэл
городто ажалуудаг, урдан-
даа сүүдүүлһан А. Н. Смир-
нов баригдаа. Тэрэ хотгуу-
гаар гэмтэ абадал гаргаа.

Мартын 21-дэ Улаан-Удэ
хотын Советск райгуула-
комой ОБД-гэй хүдэлмэри-
лэгшэд Патинцинын үйлсөөр
оршоһон 4-дхи гарай В-
дэхи квартирайга 1800 ту-
хыг мүнхэ хулгайһанайнга
түлөө прибор-бүтээлгын за-
водой хүдэлмэрилэгшэ Т. Л.
Александров бэрээ. Мунга-
нинь абба.

Мартын 22-то Улаан-Удэ-
дэ Кировэй үйлсэдхи «Ку-
линерия» гэжэ магазин
хажуудаа хоёр мэдэгдэгүй
хүн эрхэтэн И. И. Ивано-
вой бэрээд абалһан хоёр
шал архи булхана абба.
Ивалгын районной Сонино-
водо ажалуудаг А. Ц. Очир-
нов, Улаан-Удэдэ ажалуу-
даг Б. В. Будаев архи бу-
лаһанайнгаа түлөө бариг-
даһан байна. Тэдэ хошулан
ама халамгайнууд ябаа.

Эрхэтэн М. А. Ничоласва
болон зуулинь наһа гүй-
сөөгүй Л. Г. Дашнинова мүн
лэ зуулинь наһа гүйсөөгүй
И. И. Кузьмина болон Б. В.
Козловская гэһэдмэ хот-
гуугаар сохинолой түлөө ми-
лицийн хүдэлмэрилэгшэдтэ
баригдаа.

Мартын 24-дэ Кабанский
районной Каменск тосгондо
эрхэтэн Г. А. Карагага ху-
тагаар кэдүүлһан байна.
Тэрэнэй сугтаа хуудаг бай-
һан Л. А. Протасова хот-
гуугаар хутагаар аадхаа гэ-
жэ элчрүүлэгдээ.

Улаан-Удэдэ ажалуудаг
747 хүн зуули дүрим аб-
дэлхэйнгээ түлөө дотоодын
хэргүүдэй таһагуудта аса-
регдаа.

Бурядаа АССР эй мид-
гэн пресс-группа.

КИНО

«ДРУЖБА»
МУЛЬФИЛЬМЫ — в 10,
КРИМИНАЛЬНЫЙ КВАРТЕТ,
РОК И ФОРТУНА — в 11-30,
18, ВСТРЕЧА (2 серии) — в
15, 21.

«РОДИНА»
ПРИКЛЮЧЕНИЯ КВЕНТИНА
ДОРВАРДА, СРЕЛКА КО-
РОЛЕВСКОЙ ГВАРДИИ — в
10, 16, БЕЙБАРС (2 серии)
— в 12-30, 18, 21.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — КРИМИ-
НАЛЬНЫЙ КВАРТЕТ, РОК И
ФОРТУНА — в 10, 13-20,
16-30, 19-40.

«ЭРДЭМ»
Зеленый зал — ДАНДИ ПО
ПРОЗВИЩУ «КРОКОДИЛ»
— в 10, 14-20, 18-30, КРО-
КОДИЛ ДАНДИ-И — в
12-10, 16-20, 20-30.

«ОКТЕБРЬ»
МУЛЬФИЛЬМЫ — в 9-40,
11-10, 12-50, 14-40, ОПЕРА-
ЦИЯ «Ы» И ДРУГИЕ ПРИК-
ЛЮЧЕНИЯ ШУРИКА — в
16-20, ЛЮБИ И ВЕРЬ (2 се-
рии) — в 18-10, 20-40.

«БАЙКАЛ»
СМЕХ И ГОРЕ У БЕЛА МО-
РЯ — в 15-30, СТЕКЛЯННЫЙ
ЛАБИРИНТ — в 17, 19, 21.
ДЕНЬ КАЛИБРИ — в 16-30,
ЭТОТ БЕЗУМНЫЙ, БЕЗУМ-
НЫЙ, БЕЗУМНЫЙ МИР (2
серии) — в 18, 20-30.

Газетыи удаадахи номер
байхаа оной апрелин 14-
дэ гараха.

Найн дураараа тушаалһаа буухань

Эндэшье, тэндэшье дээгүүр тушаал эзэлнэ байһан
ноед ажаллаа орхибо гэһэн хураг суу дуудьяна. Ком-
сомолой Северобайкальска горкомой бюро нэгэ-
шье дахин шүүмжэлэлдэ ороогүй аад, өөһэдынгөө
дураар ажалһаа гараха гэжэ бодоо. Энэ асуудал
апрелин 7-до эмхидхэгдэхэ комсомолой горкомой
плениум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

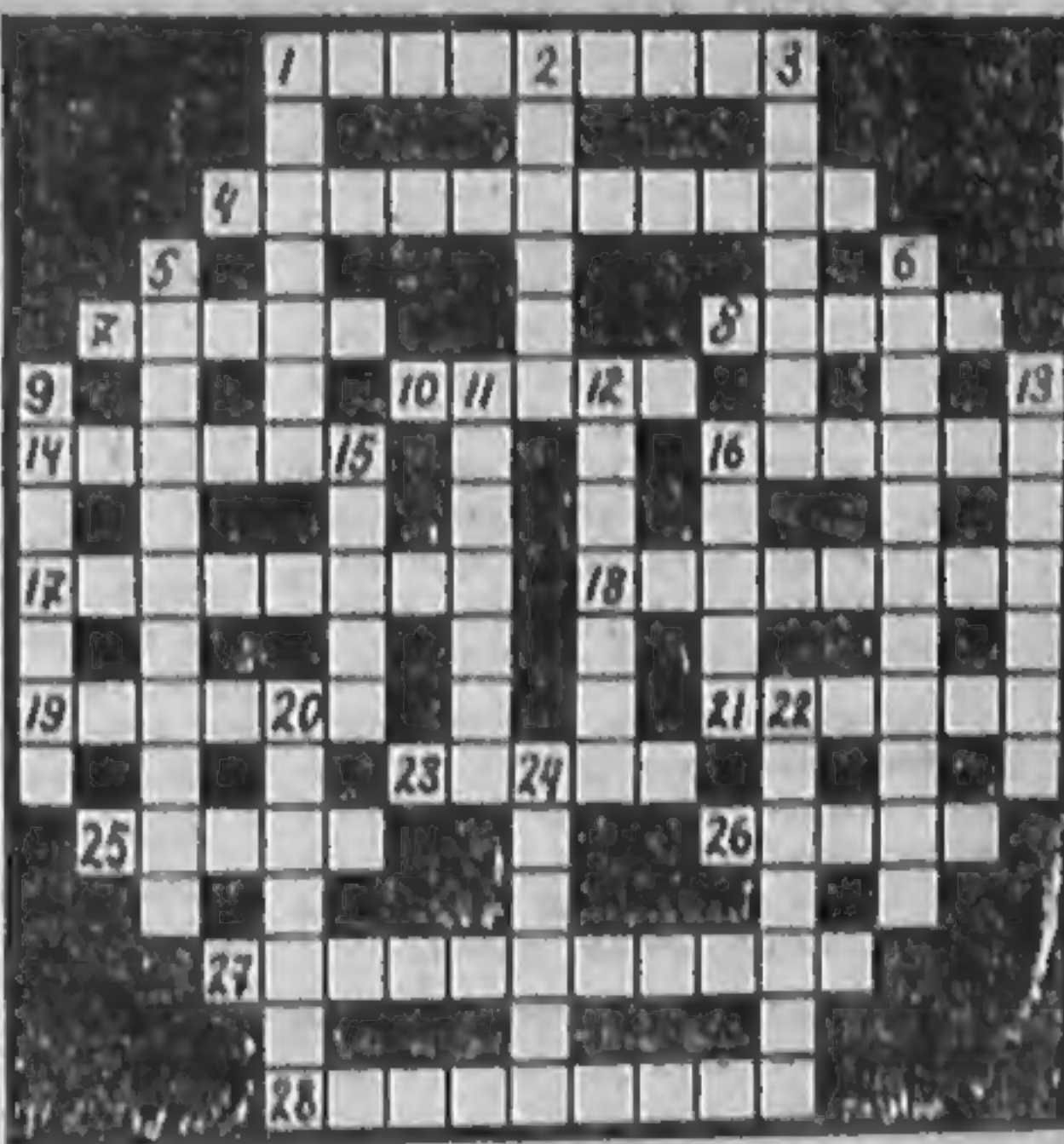
Бюрогой тушаалһаа бууха шалтагаан тухай, пле-
нумэй шиндэбэрн тухай найн номернуудта бэ-
шэхэбди.

Манай норр.

КРОССВОРД

По горизонтали: 1. Химический элемент. 4. Из-
делия текстильной промышленности. 7. Город в
Якутии. 8. Композитор и дирижер, народный ар-
тист СССР. 10. Начало спортивного состязания. 14.
Сетчатка глаза. 16. Птица, охотно уносящая блес-
тящие предметы в гнездо. 17. Отызок текста. 18.
Музыкально-театральный жанр комедийного харак-
тера. 19. Перелом, тяжелое переходное состояние.
21. Представительница основного населения авто-
номной республики. 23. Пастух. 25. Животное от-
ряда ластоногих. 26. Подолочный камень. 27. Огне-
на судно. 28. Театрально-эпическое представление.

По вертикали: 1. Советский ученый гидротел-
лург. 2. Старинная веревная одежда в виде широкого
плаща. 3. Испанский художник XVII в. 5. Невме-
стительство в чужие споры. 6. Наука о равновесии
газов. 9. Вид изобразительного искусства. 11. Фор-
мы и способы действия войск в бою. 12. Пресоб-

разованно, изменение, переустройство. 13. Одно-
конный двухколесный экипаж. 15. Точка небесной
сферы к которой движется солнце. 16. Форма по-
следовательной смены валежия и состояния мате-
рии. 20. Толчок к чему либо, побуждение, стрем-
ление. 22. Выступ в стене, поддерживающий на-
рииз, баллон. 24. Лыжная или альпистско-бумажная
ткань.

МАРТЫН 24-дэ ТОЛИЛОГДОНОН КРОССВОРДЫН ХАРИУНУУД

По горизонтали: 1. Диккенс. 4. Паномарендо. 7.
Строительство. 10. Тиндес. 12. Владина. 14. Улица.
15. Шелл. 17. Острога. 18. Фетиса. 19. Раднопри-
емник. 22. Галактикова. 23. Марокен.

По вертикали: 1. Дэнно. 2. Кааренга. 3. Синус.
5. Аспирантура. 6. Горивосина. 8. Раднозонд. 9.
Травертин. 10. Тесто. 11. Куша. 12. Вакир. 13.
«Алеша». 16. Либретто. 20. Иалом. 21. Минин.

МАНАЙ
АДРЕС,
ТЕЛЕФОНУУД:

670000, г. Улан-Удэ, ул. Кален-переводов — 2-40-57, корректор-
даришвили. 23. Телефон: зам. ская — 2-33-74.
редактора — 2-34-06, секретари-
а — 2-34-41; отделов: идео-
логический — 2-43-23, социаль-
но-экономических проблем —
2-43-23, писем и образования,

Газета отпечатана в респуб-
ликаской типографии Госу-
дарственного комитета Бурят-
ской АССР по делам изда-
тельства, полиграфии и кини-
ной торговли, г. Улан-Удэ, ул.
Ленина, 33. Н-03399.

Редактор
Александр ДРУЖИНИН.